

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita Ioannis Berchmanni Flandro-Belgæ Religiosi Societatis Iesv

Cepari, Virgilio

Antverpiæ, 1630

Pars Secvnda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46083](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46083)

PARS ALTERA
VITAE

IOANNIS BERCHMANNI

*Quam egit in Collegio Romano, ex quo è
Belgis venit, ad ultimum usque
morbum.*

YROCINIO transacto, Ioannes
Antuerpian ad P. Carolum
Scribani, per id tempus Pro-
uincia Præpositum, missus, ab
eo admonetur de Philosophiæ
ac Theologiæ studijs Romæ conficiendis;
inde Diesthemium ex imperio profectus, pa-
trem valere iubet. Mechliniamque deuectus,
audit ex itinere patrem recens vitâ functum,
ei que iusta iam esse persoluta. Eo audito, ni-
hilo commotior animo, *Iam veriùs dicam,*
inquit, *Pater noster qui es in calis.* Fratribusq;
ac sorore, reque omni familiari, per litteras
commendatis fidei tutorum, ac Domini
Freimontij Canonici tum absentis, Mechli-
niâ Antuerpian reuersus est, Diesthemien-
si itinere reuocato.

*Moritur
pater Ioan-
nis.*

Antuerpiâ Romam discessit ix. Kalendas
Notuem-

Nouembris anno M. DC. XVIII. comitante
 Bartholomæo Pennemanno, egregiæ virtu-
 tis ingenijque adolescente, qui Romam vnâ
 cum eo ad Theologiæ studia ablegabatur.
 Sed is cum sanguinem spueret in Germanico
 Collegio cœpisset, Neapolim missus Medi-
 corum arbitrio, ibidem supremum diem
 clausit. Mirabatur Ioannes vnde sibi fors il-
 la obuenisset studendi Romæ in celeberrimâ
 illâ Societatis Academiâ, nihil admodum
 (vt sibi videbatur) habenti, quo beneficium
 tantum mereretur. Gaudebat autem, dum
 secum cogitaret, se Romæ visurum in primis
 Vicarium Christi, Ecclesiæ Catholicæ caput,
 Præpositum Generalem Societatis Patrem
 Superioremque suum; tot loca sancta, tam
 multiplices Sanctorum Reliquias, monu-
 menta Principum Apostolorum; illud de-
 nique particulatim, quod tumulos indige-
 tum nostrorum venerari Romæ posset; in-
 deque facilius sperabat in Chinas aut aliò
 ad infideles se amandari. Iter per Pari-
 sios Lugdunumque instituit cum socio: ac
 quamuis non amplius nocte vnica singu-
 lis in Domibus permaneret, quacumque ta-
 men iter faciebat, ita se eius virtus prode-
 bat, vt multis è locis in Urbem de laudibus
 Iuuenis litteræ sint dimissæ. Anno inse-
 quenti, dum per eadem Collegia iter ha-
 beret

*Romam è
 Belgio Ioan-
 nes profi-
 cisitur.*

*Quantum
 duxerit be-
 neficium
 Romæ stu-
 dere posse.*

*In itinere
 suo apud
 omnes bo-
 num odo-
 rem reli-
 quit.*

beret is qui fuerat Ioannis in Tyrocinio Magister, multi ei gratulabantur tam insigni discipulo, quem Tyronem instituisset, qui que tam egregiæ indolis specimen, tam suauem virtutis suæ odorem, quaquà iter tenuerat, latè dissipasset. Lauretum ambo venèrè peruigilio Dominici Natalis; visitatoque Sacratio illo, in quo Verbum diuinum humanis sese induit artubus, cœpit Ioannes cum Collegij Ministro agere de sanctimoniâ beati Aloysij Gonzagæ, deque suo quo ardebat visendi sepulchri eius desiderio narrare. Tum Minister particulam ei Reliquiarum beati Aloysij est impertitus; quam ille veneratione summâ iuxtâ ac gratitudinis significatione accepit. Nocte Natalem præcedente, etiamsi itineris longinquitate fatigatus, ætate simul conditioneque naturæ infirmus, interesse tamen voluit cærimonijs Matutinis, quæ Religione maximâ rituque solempni in Æde Lauretanâ peraguntur. Interfuit autem genibus perpetuò nixus, oculis nunquam sublatis, corpore immoto, tantâ religionis, tantâ collecti animi significatione, vt omnes conuersis in eum oculis rapti, mox etiam intentis digitis admirabundi alter alteri eum commonstrarent. Nonnulli considerato externo illo indolis habitu, suspicati ab eo de industriâ plus solito modestiæ sumptum,

*Reliquias
B. Aloysii
sibi datus
honorat.*

*Orantis
habitus ac
religio.*

ptum, credidère viri Principis alicuius esse filium, qui (vt aliàs crebrò Laureti fit) ad visitandam Ædem sacram venisset, alienâ veste personaque susceptâ. Matutinis precibus absolutis, auditoque mox Sacro, cælesti se cibo in Sacrario illo Mariano refecit, incredibili suâ consolatione. Biduo hîc ambo restitère, nec animum, quantumuis pascendo sacrae illius Domus parietumque aspectu, satiare posse videbantur. Reliquum denique iter *Romam cum socio attingit.* conficientes, Romam extremo Decembri peruenère. Cumque ad Professorum Domum diuertissent, à P. Mutio Vitelleco Præposito Generali, alijsque Patribus humaniter accepti, indidem Circumcisionis Dominicæ diem (qui festissimus est eius Domus Templo) agere iussi, deinde in Collegium traducti transcriptique sunt. Hîc Ioannes *Inter novos Collegas separato contubernio adscribitur.* secessit inter recentiores Collegas, qui, (vt mos est) Tyrocinio exacto, alterum præterea biennium, separato ab alijs contubernio, ad studia persequenda diuiduntur. Magistrum nactus est P. Franciscum Piccolomini, qui Philosophiæ cursum instituere cœperat à bimestri. Hic statim Ioannis se virtus singularis *Ioannis taciturnitas non minuit amorem, nec hilaritas seueritatem.* prodidit, qui suauissimis hinc moribus, hilarique naturæ indole ornatus, inde abductus in sese, silentij disciplinæque religiosæ amans, nec facilitate modestiam, nec seueritate be-
neuo-

nevolentiam diminuebat. Ioannes duos & viginti menses in secessu nouorum contubernaliū exegit; nouem alios menses veteranis Collegij alumnis conuixit, mox æger è morbo decessit. Per omne id tempus tantos in viâ spirituali progressus habuit, vt, si facultas mihi adesset tam clarè explicateq; eos ostendendi, non dubitarem, quin, qui vel tantillo tempore eum cognouisset, affirmaret in communi nostrâ vitâ iuuenem fuisse insolitâ ac planè eximiâ perfectionis. Ioannes namque, si aut vnâ innocentîâ, aut aliâ aliquâ virtute solum modò excelluisset, non adeò esset admirandus; sed multos etiam haberet in Societate non modò pares, verùm etiam fortè superiores. At quòd & innocentîâ vitæ, & reliquis quoque virtutibus omnibus excellerit, perindeque obtinuerit vniuersas, ac si singulas perfectè tantùm possedisset; res insolens adeò est ac noua, vt omnibus eam rem intelligentibus meritò adferat admirationem: cum id sit completum quoddam esse earum virtutum quas Theologi appellant Virtutes animi purgati; quæque, vt Angelicus Doctor beatus Thomas censuit, non nisi in Cælitibus reperiuntur, aut certè in paucis aliquot hominum perfectissimis dum viuunt.

*Perfectio
eius in
communi
vitâ.*

*1. 2. qu. 61.
art. 1.*

Atque illud est quòd vulgò in eo admirati sumus,

sumus, perfectionem nimirum quam in om-
 ni virtute atque opere qualicumque osten-
 debat: nam & diuinæ gratiæ auxilio & labore
 constantissimo res omnes ad summam per-
 fectionem adducebat; vt qui opus aliquod
 facientem obseruasset, ipsumq; opus, ac mo-
 dum, rationemq; quâ opus faciebat, atten-
 disse, dixisset necessariò, id opus fuisse nu-
 meris omnibus absolutum. Ac si ijdem, qui
 externos eius actus videbant, penetrare quo-
 que potuissent ad internas virtutum actiones,
 quas operibus suis omnibus, ad afflandam ijs
 quodammodò sanctiorem vitam, inden-
 damque merendi vim, admiscebat, persua-
 sum mihi habeo, summam opinionem de
 eximiâ eius virtute bonitateque fuisse com-
 prehensuros; vt ego non potui non accipere,
 cum ille mense quolibet bis ad me sponte ve-
 niret conscientiæ suæ rationē vt Superiori ac
 Patri redditurus; quam tantâ detegebat sim-
 plicitate, vt nec interiores animi sui cogitatio-
 nes, propensiones desideriaue reticeret. Ac se-
 mel quidem, cum ille ad me referret, quæ
 Dei secum, quæ sua cum Deo esset consuetu-
 do, commemini me insolitâ perculsum admi-
 ratione (nullo tamen ei factò indicio) dixisse
 mecum: O felicē te, cuius tam gratus Deo est
 animus! O beatum Adolescentem, in quem
 Deus prærogatiuam contulit non illi absimi-
 lem,

*Perfectio in
 quolibet e-
 ius opere.*

D lem,

*Quàm le-
ues in Ioan-
ne reside-
bant culpa.*

*Qua causa
tam eximia
de Ioanne
opinionis.*

lem, quâ olim Adamum ornauit, cum primam illi gratiam, originalemque (vt vocant) iustitiam infudit; eo insuper præsidio cælestibusque donis adiunctis, quibus felicem illum innocentiam statum tueretur! Qualis opinio nasci de vno aliquo non solet, qui solâ innocentiam bonitateque communi pollet. Commisit quidem Ioannes, dum viueret, eas culpas, quas, dum viuunt, sanctissimi quique contrahere consueuerunt corporis huius sarcinâ onerati, pronique in malum. Et sanè qui dissentiret, censeretve contrarium, in errore versaretur, cum & Ioannes se accusaret, fatereturque peccare in multis; sed leues aded erant quæ in eo residebant culpæ, vt oculos nostros effugerent, nec deprehendi omnino possent, nisi cælestis illius luminis fulgore, quo mens eius affatim erat illustrata. Illa quippe accurata diligentia, quâ ad res omnes aggrediebatur; perpetua illa vigilantia, quâ præsentissimum animum cuiicumque à se susceptæ actiunculæ afferebat, absolutum eum aded perfectumque oculis nostris reddebant, vt qui minimum in moribus eius notarit peccatum, aut leuem in eius actionibus imperfectionem deprehenderit, reperiendus adhuc sit nemo. Quæ res aded magna est, vt propria magis sit beatis mentibus ad cælestem portum appulsis, quàm miseris hisce

hisce exulibus, qui in vitæ fluctibus iactantur; debita magis felicitati Angelicæ, quàm mortali imbecillitati.

Ioannes, vti iam diximus, annos ferè quinque in Religioso nostro Ordine vixit, in quo, quæ Dei gratia est, floret, vt videmus, primus ille disciplinæ incorruptæ vigor, viuitque recens quædam ac viridis obseruatio legum. Philosophiæ studijs incubuit in Collegio Romano, in quo & iuuentus frequentissima, & tot Superiorum attentissimi oculi, qui perpetuò excubant, num ab omnibus leges mandataque obseruentur. Maximâ autem sollicitudine minimi etiam nâui, & leuissima quæque errata adnotantur, in iuuenibus præcipuè, quibus acriùs inuigilatur, vt constantes assuescant. Nemo tamen aut Superior, aut subditus, aut Sacerdos, aut Coadiutor, aut Magister, aut Scholarum alumnus, aut cubiculi contubernalis, aut studiorum collega, aut alius quispiam eorum omnium qui in Collegio degebant, eumque & videbant, & familiariter vtebantur, in eo vquam potuere deprehendere vel minimam imperfectionem, aut culpam quantumuis leuem, aut etiam impetum aliquem affectus alicuius præcurrentis (motus primos appellant) vel audire aliquod eius verbum superuacaneum, aut minùs præcogitatum.

Nemo vñquam vidit oculos attollentem liberiùs, gestus agentem immodestiùs, risus edentem solutiùs. Nemo in statu corporis, in motu membrorum, in curâ vestimentorum vidit incompositum. Nemo violentem filendi leges, dum filendum fuit. Nemo, dum per leges Latinè loquendum erat, vntem Italico sermone audiuit. Nemo vel temporis momentum inutiliter consumentem, vel otio transigentem obseruauit. Nemo notauit eum aut per respectum hominum, aut per occasionem, aut casum, limites vel minimæ legis fuisse transgressum. Ad summam, nemo vñquam vllius generis erratum ab eo admissum aduertit; quæ res quàm facilè narrantur, tam difficilè perficiuntur, nisi ab eo quem benignus Dei oculus perpetuâ vigilantia tueatur, & singulari ope auxilijsque extraordinarijs diuinæ suæ gratiæ iuuet. Erenim si vna aliqua virtus, perfecto in gradu obtenta, tantum per se valet, vt hominem reddat spectabilem, dignumque efficiat admiratione atque imitatione; facilè quiuis conijcere possit, quantum nobis admirabilitatis, Religionis simul ac gaudij attulerit, videre in vno hoc Adolescente collectam tot tam perfectarum virtutum inuicem nexarum concordiam, quæ dulcissimum suauissimumque perpetuò nobis

bis

bis edebant concentum, omnibusque eum probabant similiorem Angelo esse caelesti, positum in gradu stabilis gratiae apud Deum, quam homini terrestri, peccatis miserisque inuoluto. Atque ut cuilibet constet, haec res à me non commemorari vberius aut inflatus, cognoscatque, externas eius actiones, summam perfectione factas, ab internis processisse virtutibus, quarum plenus erat eximius ille animus; praeterquam quod à me, qui eum manu duxi, affirmari propria scientia possit, placuit hoc loco duorum aliorum Patrum testimonia adferre, qui eius, ex quo Romam venit, donec moreretur, audiendis confessionibus operam dedere, possuntque procul omni religionis periculo sententiam dicere, cum quod rem proferant in commendationem virtutis, tum quod ille Confessariis Superioribusque suis potestatem fecerit syngrapho scripto, sua omnia indicandi, & haec syngraphi verba sunt: *Do facultatem, ut plene & liberè utatur hac scientiâ ex confessione.* Horum vnus P. Ioannes Baptista Ceccotti, vir (ut neminem fugit) praestanti vitae integritate, nec scientiâ tractandi Religiosorum mentes, quam peritiâ caelestium rerum excellentior, qui ei à Confessionibus & spiritus praefectura fuit per biennium, quo Ioannes in secessu degit, totque iam retrò annorum

*Testimoniū
Confessarij
eius P. Ioā-
nis Baptista
Ceccotti.*

spatijs eo loci id munus administravit, in hæc
verba loquitur: Ut morem geram Superio-
ribus qui iusserunt; illud verè de Ioanne
(quod ad interiora quidem illius attinet) af-
firmare possum, non fuisse mihi exploratum
animum vllum maiore puritate ac candore
præditum, quàm illius, vtcumque multorum
mentes, ex quo hoc munus gessi, pertracta-
rim: visa enim mihi est mens illa semper ali-
quid præ reliquis habuisse prærogatiuæ.
Non erant eius peccata huius generis, quæ
cùm naturâ suâ mortalia sint; tamen vel ob
leuitatem materiæ aut coniurationem con-
sensus, venialia vulgò censentur: sed huius-
modi solummodò erant, quæ & naturâ suâ
venialia sunt, & communiter euitari omnia
non possunt, in quæ à sanctissimis etiam viris
impingitur imbecillitate naturæ proclinatæ;
& huius quidem generis leuissima, neque de-
liberatò ab eo commissa, & pauca admo-
dum, ob exactissimam sui custodiam, quâ in-
res suas omnes externas internasque vigilan-
tissimè excubabat, perpetuo quodam con-
stantique vitæ tenore, quem numquam nisi
in melius commutabat: id quod à Spiritu
sancto haud dubiè proueniebat, qui sanctam
hanc animam peculiari quadam gratiâ possi-
debat. Erratorum suorum, etsi minimorum,
claram habebat cognitionem. Conscientia
erat

erat tenerrima, non tamen scrupulorum religionibus anxia aut angusta; ad amissim facta, ut eam depingit S. P. N. IGNATIVS libello verè diuino Exercitiorum, tractatu aureo de Naturâ scrupulorum. Quodcumque de perfectione docebatur, id omne non solum imbibebat animo, sed reipsâ effectum dabat. Dum ego ex legum nostrarum præscripto contubernales illos nostros instruerem, notitiamque eis adferrem (quantum satis est) vitæ nostræ religiosæ ad summa quædam virtutum capita reuocata, secundum normam triplicis vitæ, haustam ex ipsis fontibus Summarij maximè nostri communiumque Regularum; Ioannes noster summâ docilitate diligentiaque hanc meam institutionem excipiebat, nihil vel minutissimum omit-tendo, planè ut nescirem quid propriæ perfectionis nostræ in eo desiderare præterea possem. Vnde conficitur, perfectionem eius fuisse huiusmodi, cuiusmodi describitur in Summario & Regulis nostris: id quod vnusquisque ita intuebatur, ut etiam certâ fide testari posset, quemadmodum ego id significantius affirmo, qui interiore quadam ratione diu cum illo consueui, & cominus cælestium gratiarum thesauros deprehendi, quarum plena erat mens illa cælestis, in quâ nullâ vquam indomitam propensionem, aut effre-

nem animi motum obseruauī. Amabant eum domestici iuxta atque obseruabant perinde ut Angelum paradisi: eaque erat ipse bonitate, ut in nemine unquam vitium aliquod notare posset; quā ego re summopere delectabar. Externa eius modestia atque habitus, quo Religionem afflabat intuentibus, imago quaedam erat internae compositionis à quā ipsa nascebatur; quamquam non paulò excellentior erat interna prae eā quae exteriorius eminebat. Plura de innocentissimo Iuene non adfero, quia verba deficiunt volentem pro merito ac dignitate exprimere eam existimationem, quam de Angelicā puritate innocentiaque tam beati Fratris concepi. Equidem religiosè credo, felicem illum animum, dum è corpore migravit, ita discessisse expiatum, ut recta conuolarit in caelum, nullo igne Purgatorio tactus, multis cumulatius meritis, ob insignem Regularum nostrarum obseruationem, vniuersaeque illius perfectionis, quam à nobis exigit Ordinis nostri Institutum: neque memini vidisse me unquam obseruationem maiorem accuratioremque illā, quae in eo elucebat. Ita censeo, asserendae veritati subscriptus,

Ioannes Baptista Ceccotti.

Alter testis virtutum actuumque internorum Ioannis nostri est P. Thomas Massucci,
Colle-

Collegio Romano à Confessionibus, & rerum sacrarum Præfecturâ, vir in paucis doctus, omniumque opinione exemplar quoddam spectatæ vitæ. Is in hanc sententiam scribit:

Obedientiæ sanctæ imperijs iussus ea scribere, quæ commeminissem de spectatissimis virtutibus sanctisque moribus optimi Fratris nostri Ioannis Berchmanni, quantò & è Dei gloria, & è bono nostro videbar obstrictior, etiam si non interrogatus de eo loqui, cuius conscientia arcana tractavi extremo vitæ anno ab ineunte Ianuario anni M. DC. XXI. usque ad Augusti diem, in quo, uti meritò credimus, è terris ad Superos commigravit. Per id tempus hebdomadatim semel aut sæpius ad me ventitabat sui expiandi causâ: singulis verò mensibus minimum semel rationem reddebat conscientia suæ, ferè descripto, quo brevissimè adnotata continebantur quæ habebat indicanda: neque unquam præscriptum huic rei diem aut horam, quæ erat confitendum, intermittebat, sed primus ferè eò accurrebat. Hac fretus cognitione, videor securè testari posse,

Primò, nouisse me Iuuenem nullum, secundum beatum Aloysium Gonzagam (quo cum vixi, egi que familiariter ultimo vitæ eius anno in Collegio Romano) vitâ spectabilio-

*Testimoniū
P. Ioannis
Massucci
Præfecti
spiritus, &
Collegio
Rom. à Cō-
fessionibus.*

biliores, conscientiam puriores, aut perfectione excellentiores, hoc Ioanne nostro.

Secundo, fuisse illi propositum pro vitæ religiosæ scopo, omni omnino virtute excellere, omnem progressum quem posset, in studiis facere, non aliam quam maioris gloriæ Dei & lucris animorum causam, atque ad respondendum gratiæ & spiritui vocationis nostræ.

Tertio, usum esse ad hunc finem suum assequendum, Regularum nostrarum observatione, instar mediæ cuiusdam vniuersalis: quæ in re absque omni importuna scrupulorum religione longè erat accuratissimus, ut ne vnam quidem (quantumuis multæ ac variæ Regulæ sint) deliberatè violaret: neque eo solum tempore quo animum eius excoluit, sed reliquo etiam quod in Religiosâ vitâ duxit: quinimò vniuersæ vitæ cursu non modò non habuit peccati vllius mortalis conscientiam, sed nec venialis cuiusquam saltem voluntate admissi; quæ res refert sanè plurimum, cum arguat seruata ab eo mentis integritatem quam in Baptismo velut candidam vestem iuduerat; perfectionemque perpetuam, quæ à principio ad extremum usque virtutum spatia decurrit; quæ prerogatiua paucis, quamuis eximie sanctis, est concessa.

Quar-

Quartò, in seruandis tribus Religionis votis adeò circumspiciebat, vt nihil vñquam cuius se hñc accusaret, seu graue seu leue reperirèt; speciatim verò castitatis tam rigidus fuit custos, vt credam eum nec motu vñlo contrario, nec oblato per somnum phantasiæ spectro, vñquam fuisse stimulatam, quantum quidem colligere possum, habitam illius temporis ratione quo præfui conscientiam eius dirigendam, cum apertissimus illi simplicissimusque esset animus; index etiam minimarum rerum, qualem sibi semper fore libello scripto promittit: *Ero sincerissimus, apertissimus, & sicut aqua purissima cum Superioribus & Patre spirituali.* Neque mirum, ad tam excelsum puritatis gradum eum aspirasse, cum in tantam vitam innocentiam diligentissimè sensus suos custodiret, constanti temperantiam perpetuaque sui afflictione; neque mentem, nisi studijs fortè districtam, vllam aliam quam Dei contemplatione, rerumque sanctarum negotijs impediret.

Quintò, è meditationibus quotidianis tantos cœpisse fructus, vt, æstimato intellectu eius lumine, affectuumque feruore, quibus ab aurora in vesperum ad vitam religiosam obseruationem, perpetuamque virtutum exercitationem adnitebatur, ego semper existimauerim fuisse eum perpetuam gratiam constantiam

stantiâ communitum; hoc est, adeò circumseptum præsentè auxilio opeque diuinâ, vt integrum illi ferè non fuerit desinere penitus cum virtute agere, quo in statu, donec è viuis ad immortales transiret, perseverauit.

Has, aliasque res quæ Historiæ huius decursu narrabuntur, affirmat Pater Thomas Massucci.

Inter cetera de Ioanne testimonia videtur & illud non iniuriâ suam quoque locum vindicare, quod de eo dixit illius in Philosophiæ disciplinis tradendis Magister P. Franciscus Piccolomini, cum quo familiariter suas diuinarum rerum rationes eâ re communicare solitum se Ioannes ipse mihi narrauit, quòd videret illi Patri cordi esse, vt auditores sui Religiosæ vitæ integritate florerent, illudque studere, ne minùs virtute pietateque proficerent, quàm studio rerum Philosophicarum. Hanc ob rem facultatem à Superioribus impetrarat (quoties ad Magistri cubiculum itabat) proponendi quæstiones, non solum de controuersijs studiorum, verum etiam de vsu cælestium rerum: quod ille magnâ Patris delectatione faciebat, qui virtutum eius exquisitam præstantiam admiratus, gaudebat scilicet gratulabaturque tam sancto discipulo, qui sibi ad pietatem esset incitamento, ceteris collegis exemplo. Ac primùm qui-

quidem, cum post eius mortem in triclinio ex altiore loco de virtutibus rebusque ab eo gestis ad nostros dixisset, deinde rogatu meo testimonium etiam litteris consignauit, quo strictim initio vniuersales quasdam, sed momenti magni, sententias præmittit; deinde speciatim ad eius bonitatem ac virtutem descendendo, sic dixit: Cum mandatum mihi sit auctoritate Maiorum, vt ea vniuersim in medium proferam, quorum de beatæ memoriæ Fratris nostro Ioanne meminissem, id verò lubens volensque facio, non tam vt testimonio meo certitudinem atque auctoritatem virtutibus eius conciliem, quam vt specimen aliquod præbeam summæ illius opinionis obseruationisque, quâ semper erga eum fui, suspiciens in terris Iuuenem instar Angeli de cælo lapsi. Et quantum quidem ad animi interiora attinet, quoniam ille (seu demissionis aut instructionis suæ, seu pudoris mei causâ) eorum participem me esse voluit, illud ante omnia affirmo, triennio, quo Philosophiæ spatia confecit, quoque continenter mecum versatus, in cubiculum meum quotidie semel aut iterum familiariter ventitabat, numquam vel publicè vel priuatim à me obseruatum in eo defectum vllum quàm leuissimum, sed è contrario modestiam præcipuam, perpetuâ quadam vultus morumque constan-

*Testimoniū
Magistri de
Ioanne.*

constantiam adstrictam. Deinde, neminem vidisse me fateor adeo caelestibus rebus imbutum, adeoque facile ac veluti suapte naturam obijcientem se praesentiae Dei, & quod maxime admirandum, simul tam praesentem sibi attentumque ijs, quas agebat, rebus, & domesticis omnibus ad quaecumque obsequia promptum. Tertio, nullum id aetatis noui tam capacem arduissimarum cogitationum, aut tantam Dei cognitione atque arte exercendae Religiosae perfectionis praeditum. Quarto, neminem reperi qui in vulgari communi que nostra vita minus haberet rei vulgaris aut communis, qui que magis ad viuum exprimeret effigiem verarum virtutum, singularisque illius perfectionis quae in priscis Religionis nostrae Patribus elucebat, quorum vitas resque gestas nemo, quod sciam, illo exactius conabatur imitari. Quinto, non solum constantem sese in re semel susceptam praebere, sed & noua quae excogitabat, adiungebat semper sui promouendi causa; prorsus vt cum aliquando ad me referret quid rerum ageret a primo diei exordio, quantumque continenter adderet rerum nouarum, liquidum ei affirmari, haud diu ita perseueraturum, si praecipuis solummodo rebus intentus, omissa illa rerum minutarum cura non desineret a se, animoque suo, studijs
adeo

adedò fatigato, tot simul alias res tam exquisitè accurateque exigere. Et euenit certè breuè quod fore prædixeram. Atque hæc generatim ad Dei gloriam de seruo eius Ioanne dicta sunt.

Adducere possem auctoritates plurium Patrum vitæ doctrinæque claritudine spectatorum, qui verbis longè clarissimis expresse-
runt, quàm excellentem de eximiâ Ioannis virtute ac perfectione habuerint opinionem: at quoniam viris bonis ac sapientibus ea testimonia, quæ iam allata sunt, sat multa esse possint, supersedere reliquis producendis visum fuit. Vnum tamen præ reliquis superest P. Cornelij à Lapide, viri quâ auctoritate, quâ librorum vulgatorum multitudine clarissimi, quod præterire nec debeo nec volo.

Hic enim vt fuit Ioanni intimus, sic copiosum præclarumque de eius innocentia, virtutibus ac sanctitate testimonium Latine dixit. Quod quia fortè optabunt multi, ijs ipsis quibus scriptum est verbis, legere; placuit non hoc loco, sed extremo Libro subiungere.

Interrogare non nemo possit (quod ad *Quâ viâ ad perfectionem contendet.*
rem nobis propositam maximè spectat) quâ viâ quibusque præsidijs Ioannes ætate tam tenerâ ad tam excelsum perfectionis gradum aspirauit. Cui respondeo illis ipsis verbis, quæ
Chri-

Christus Ioanni Baptiste reddidit, cum aquis ille Christum tingere recusaret: *Sine modo, sic enim decet nos implere omnem iustitiam.* Addeoque & illud, Fortunatus hic Adolescens *implevit omnem iustitiam*, quantum nimirum humanæ conditioni licet: ea omnia perfecit, quæ in virtutum viâ fieri posse cognorat, neque vllam perfectionis partem (quam quidem diuinæ opis præsidio assequi se posse credidisset) negligebat. Neque vquam aut à cœpto perfectionis tramite retrò se recepit, aut in eo restitit, sed semper magnis passibus de bono in melius, de virtute in maiorem perfectionem est progressus. Quod vt facilius perspiciatur, minutatim res eius gestas, virtutesque quas ab eo notatas reperi, recensebo: vnde haud magno negotio discere poterunt Iuvenes nostri, quâ viâ ille incesserit, quâ item eum imitari possint.

*Proposuit
numquam
venialiter
peccandi,
aut Regu-
lam vllam
violandi
scienter.*

num, stabili fundamento integritatis in Baptismo acceptæ (cuius ille gratiam numquam, vt dictum est, effudit) adiunxit constans decretum, numquam (quod sciens volensque faceret) admittendi vel minimam venialis peccati noxam, aut vllius generis leuissimam labeculam, aut violadæ, per quamcumque occasionem, vllius, etsi minimæ legis, aut mandati Superiorum. Huius firmissimi decreti cum in sermone meminisse eum audiui

audiui sæpiùs, tum etiam scripto frequenter
his verbis fecisse mentionem deprehendi:

*Mori priùs millies, quàm vel leuissimo peccato
me obstringere. Summâ diligentia ab omni sem-
per veniali noxâ abstinere. Quantâ potero ani-* Proposito-
rum tenax.

*mi contentione, euitabo perpetuò quemcumque
vel paruum defectum. Mori potius, quàm vel
unicam violare Regulam. Priùs valetudinem,
quàm minimam aliquam Ordinis nostri legem
pessumdare.* Atque hæc ab eo retenta fuisse

constantissimè, quoad interiora quidem,
constat affirmatione eorum qui audiendis

eius confessionibus, curandoque animo ope-
ram dedere: quoad externa autem, indicio

Patris illius, qui Collegij Romani res dome-
sticas administrabat, ad quem pro muneris

parte domesticorum erratorum spectat cog-
nitio ac censura, qui hæc de eo testata reli-
quit: Numquam notavi aut accepi vllam ab

eo Religionis Regulam fuisse violatam, ne-
que vquam in vllò eius opere labeculam

obseruavi, quin contrà, eius facta omnia
sanctimoniam Religionemque redolebant;

quod ipsum complures affirmauere iurati.

Quidam verò è Patribus vir grauitate iu-
xtà ac doctrinâ insignis, tantæ in Adolescen-
tulo perfectionis admirator, deditâ operâ

aliquando obseruare acutissimè cœpit, num
defectus alicuius compertus, quo à summâ

E illâ

*Testimoniũ
P. Ministri.*

*Testimoniũ
P. Thomæ
Bisdomini.*

illâ perfectione aut inter loquendum aut agendum disputandumve recessisset, reprehendi posset (quibus scilicet in rebus, nisi quis ad amissim perfectus sit, procliuissimus est lapsus) numquam tamen in eo vel erratum leuissimum, ne aduersus eutrapeliam quidem, obseruare potuit.

Eius in contubernio separato obseruantia.

Quamdiu seorsim in nouorum Collegarum contubernio vixit, vt erat viuum quoddam omnibus exemplar, atque imago obseruantiaë religiosæ, sic omnibus longè charissimus extitit eius conuictus. Nihil opus Superioribus fuit eum rei cuiusquam admonere; quin menses totos in officio mansisset, nullius monitis excitatus, tam erat in virtutem suâ sponte procliuis. E separato illo iuniorum contubernio numquam nisi potestate egrediebatur, numquam foras proeundi, aut huc illucve eundi facultatem petebat. Munera obibat omnia, nullo vñquam recusato. Numquam, dum inter iuniores collegas ageret, cum vñlo veterano; dum inter veteranos, cum vñlo iuniore Superiorum iniussu collocutus est. Fortè è vineâ suburbanâ die aliquo feriato duobus cum iunioribus reuersus, incidit in duos veteranos, qui officiosè eos inuitabant ad secum vnâ ambulandum; at Ioannes, obseruatione ordinis inter nouos veteresque discreti, abnuuit scilicet
atque

atque excusavit. Contubernio iuuenum de-
ductus, cum Pater quidam Belga, Belgam *p. Ioannes*
adolescentem, Ioannis nuper in Belgio inter *Brisselius.*

Tyrones socium, tunc Romæ separato iue-
num contubernio adiunctum, alloqueretur
in Professorum domo; Ioannem fortè præ-
tereuntem conspicatus appellat, vt præfente *Guilielmo*

altero paucis cum eo agat: at ille, legis obten-
tu, modestè vitare sermonem; dumque alte-
rum abs se dimisisset, polliceri se locutu-
rum. quo exemplo Pater mirè acquieuit. Ab
alio Sacerdote interrogatus, quamdiu cum
illo suo socio non esset collocutus; respon-
dit, ex quo seorsim degere desisset, quòd iu-
uenum colloquio veteranis sit interdictum.

Dicitabat quasi per facetiam, optandum *Quis ex-*
esse, post admissam culpam à Superiore vo-
cari ad pœnam, quòd videretur tum quisque *sistat fru-*
securior esse posse, pace nimirum cum Supe-
riore conciliatâ. Finito separati conuictus *ctus è pœnis*
spatio, nihil eius rei Superiorem admonuit, *obitis quas*
eâ curâ scilicet Maioribus, dum vtrò mone-
rent, relictâ; sed quo die contubernium iu-
niorum deseruit, attulit Patri, qui eorum *Superiores*
præfuerat moribus, schediolum quoddam *iniunxere.*
plenum asperitatibus, orationibusque ab eo
gratitudinis ergò persoluendis, obtestatus ea
sibi monita discedenti daret, quæ salubria si-
bi in posterum fore censeret.

*Mira legū
obseruatio.*

Etiamſi contubernij legibus ſolutus, earum tamen rerum facultatem ſibi fieri à Superioribus obſecrabat, quas alius quilibet abſque omni Religionis metu credidiſſet (nullâ factâ Superiorum poteſtate) uſurpare ſibi licuiſſe: & verò illud eius, quod iam nar- rabo, factum arguet quantę fuerit erga res et-

*Inſigne ob-
ſeruantia
exemplum.*

iam tenuiſſimas obſeruationis. Cùm poſtre- mùm vnà cum ſodalibus in ſuburbanam vi- neam prodiiſſet, pertranſeundo ambulatio- nem quamdam, cuius latus ornabant nuces auellanæ, quæ lectæ clauſæque à vinitore iam erant, quidam è collegis, cui Ioannes in- terior erat, auellanam vnã fortè in arbore relictam conſpicatus, decerpiſit: & ſtatim Ioannes (memor legis de non legendâ fruge in vineâ) Ecquid agis, inquit, mi frater? Alter

*Conſilium
obſeruan-
tia ſeruan-
da.*

ridendo reſpondet, nucibus iam lectis reli- quas, ſi quæ fortè manſiſſent, videri cuius reperiendi permiſſas; & credere ſe eam uſuca- pationem non eſſe lege interdictam. Viſa Ioan- ni proba exceptio; ſed humeris aliquantum adductis, Ego tamen, inquit, non facerem, neque perſugerem ad id genus interpreta- tiones.

Hæ, aliæque res quibuſdam, quas ſua molliùs habet conſcientia, ridiculæ fortè vi- debuntur, ac nimix cuiuſdam ſuperſtitionis: at certè viri cæleſtium rerum uſu aſſuefacti,
religio-

religiōsæq; perfectionis studijs intenti, gemmarum instar in reliquis virtutum ornamentis eas æstimabunt, habebuntq; ut indices certissimas candidæ cuiusdam ac rectissimæ mentis.

Solent Superiores, nouis incidentibus rebus, noua quædam consulta decernere, quæ in triclinio ferè promulgantur. Comperio à Ioanne notata exceptaq; tabulis ea omnia, quæ per id tempus, quo in Romano Collegio degit, fuere edicta, memoriæ gratiâ & obseruationis. Quidam, qui eodem cum Ioanne cubiculo utebatur, aliquando ei indicauit, in animo sibi esse petere à Superioribus rei nescio cuius vetitæ facultatem. Dissuasit Ioannes, & Ego, inquebat, non peterem; cum quia non esse necessaria videatur, tum quòd adduci non possim, ut rem vllam aut lege aut iussu interdictam efflagitem. Addebatq; se semel atque iterùm non leui fuisse religione commotum, quòd obsequentiâ Magistri sui potestatem impetrasset festo aliquo die manendi domi, nec audiendi lectionem quæ in Æde I E S V habebatur: adductus hoc argumento, quòd Regula iubeat frequentari conuersionem aut lectionem quæ habebitur in Templo nostro: Templum autem I E S V, communi loquendi vsu non accipi pro Templo Collegij; cum aliud proprium Collegio

Observantissimus omnium legum ac iussionum.

Templum sit, atque etiam (licet Synaxis sacra diebus Festis hic obeatur, ibi verò concio conuocetur) nihilominus in Collegio examen conscientiae signo consueto indicatur, quod moribus nostris non permetteretur. E contrario tamen videri, Ædem illam cense-ri instar Templi Collegij, quando iri eò solitum est, ad audiendam concionem aut lectionem. Sed ego, inquiebat, edoceri me certius curabo, ac si quidem lege teneri comperero, numquam in posterum licentiam petiturus sum. Quo clarè æstimari possit, quàm ille mordicus Regularum obseruationi in- hareret. Nam & inter ea quæ sibi tamquam principia quædam statuerat, hæc quoque sententia comperitur: *Odisse vt pestem dispensationem in Regulis.* Neque sane deinceps priuilegio vlllo generali huius illiusve rei pro arbitrio gerendæ aut omittendæ eximius ha- beri voluit, quòd sentiret scilicet, minore pe- riculo ac maiore merito, quotiescumque res ferret, facultatem submisit indifferenterque à Superiore flagitari. *Non facile petam, inquit, facultatem generalem pro aliquâ re.*

Festo Parentis nostri IGNATII die, cum Sacro interfuisset, quod in Æde IESV fuerat solemniore ritu peractum, reuertentem ad Collegium comes interrogat per viam, ec- quam præcipuè gratiam à beato Patre flagi- tasset.

*Odit per
priuilegia
legibus exi-
mi.*

tasset. Oraui, inquit, in Societate mori, nullâ *Amor Regularum.*
 umquam Regulâ violatâ. Præstò ei ante oculos perpetuò erat Regularum liber apertus,
 in museoli sui mensâ; aiebatque, mirè se acquiescere insigni Romani Collegij disciplinâ, in quo permagni æstimari sentiebat minimarum etiam Regularum obseruationem. Atque illo præcipuè simul delectabatur, videre tot Patres Fratresque tempore colloquij à mensâ concessi, aut in horto, aut in conclau, aut alijs locis suauiter ambulantes, religioseque colloquentes; mox nolæ vnius signo admonitos, momento silere omnes, verbis etiam dimidiatim abruptis, silentioque quemlibet redire in cubiculum suum, nullo cuiusquam audito per viam verbo. Sed quàm sancto affectu leges ille, vt normam quamdam veræ sanctitatis perfectionisque diuinitus sibi datam, complecteretur, vel eo cognosci potest, quòd omni vesperâ cum dormitum se conferret, (rem nouam, ac mihi quidem inauditam) religiosus Iuuenis librum Regularum singulari quodam pietatis sensu subijceret capiti suo; ac tum quietiore animo arctiorem somnum sibi capere videretur; moribundus verò, eundem librum adferri iussum, manibus tenere vellet, vt suo deinde loco diceretur.

Enimuerò si vigilans semper Ioannes fuerit

in abstinendo se omni cuiuscumque leuissimæ Regulæ violatione, at longè certè diligentissimus circumspèctissimisque fuit in se custodiendo aduersus umbras etiam earum labecularum, quæ vel remotè castimoniam obscurare possent: scriptumque reliquit, perpetuis se execrationibus abominaturum vel minimas noxas, quæ honestatis virtuti castimoniamque aduersarentur; vt sunt ciborum lautiorum appetentia, ingluuies, oculorum quàm domi quàm foris incauta licentia, similiaque libidinis irritamenta. Reuerà enim (vt dicebat) qui impurus fit, peior dæmonijs omnibus efficitur. Sic habent eius verba: *In æternum etiam leuissimas imperfectiones contra castitatem tendentes, vt propensionem in cibos, incuriam in oculis tam domi quàm foris custodiendis, detestabor & execrabor; quia reuerà, qui fit impurus, nequior fit omnibus diabolis.*

Ad hanc puritatem tuendam, magnæ semper illi cum intemperantiâ inimicitia intercessere, adeoque eam castitatis hostem, & earum quibus condiri oratio solet deliciarum corruptionem appellabat: dicere consuevit, nullâ re aliâ (secundum impudicitiam) offendi à Religiosis saculares magis, quàm si eos in ingluuiè videant proiectiores, audiantque de cibo & potu sepius loquentes.

Atque

Atque hæc litteris verba commendauit: *Vitium gulae est immoderata ciborum appetentia, eiusq; vitij actus sunt, frequens de cibis cogitatio ac sermo, fastidium communium, studium exquisitorum, edendi ratio inconcinna, cum nimia auaritate ac celeritate coniuncta.* Ipse sane modestè admodum vesceretur, moderati Eius in victu ratio. semper cibi, parcaëque potionis, sed abstinentiæ ferè immodicæ, vt vix parabili victu ad implenda naturæ desideria defungeretur. Numquam à mensà surrexit, quin eorum quæ sibi fuerant apposita reliquum quidpiam fecisset. At quoniam, florente crescenteque primùm adolescentiâ, natura, vberioris nutrimenti indiga, subinde appetentiam illi extimulabat; ille eo sensu vexatus, incusabat se scilicet vt intemperantiæ reum, acriterque inuigilans, in se quærebat: neque intelligebat optimus Iuuenis, non tam ingluuiem esse, ac quamdam appetentis egentisque naturæ necessitatem. Atque illa suâ opinione constrictus, plus semper sibi accidebat subtrahebatque indies, vti vigore naturæ paulatim extincto, penitus contabuerit. Nullo vñquam, quantumuis specioso, sanctitatis titulo adduci potuit, vt præter vulgare obsonium quidquam in cibum adhiberet: dicebatque, se sperare Deo cordi fore vt communia non nocerent, quando ijs vteretur,

E s retur,

retur, ne discederet à communi vsu. Etiam si verò stomachus ei naturaliter à quibusdam (vt à caseo, quo non vescebatur) abhorreret, eo tamen ita abstinebat, vt nihil sibi apponi eius loco sustineret.

*Iudicium
eius do-
stodiâ ocu-
lorum.*

Iam oculos (quod alterum caput erat) ita in officio tenebat, ac tale cum ijs pepigerat fœdus, vt numquam terrâ eos attolleret, nisi ratione aut necessitate cogeretur. Eâ re numquam (nisi principio, ad internoscendum) eos aspiciebat quibuscum loquebatur: ad Magistri verò cubiculum quoties itabat, quòd iam nosset quem conuenturus erat, numquam, nisi deiectis in terram oculis, accedebat. A naturâ comparatum est, subitis nouisque in casibus eò oculos conuerti, vnde strepitus exauditur: at Ioannes ne tum quidem commouebat sese. Affirmant complures iuuenum externorum, qui scholas cum eo frequentarunt, deditâ operâ sæpius diuersâ se Gymnasij parte sonitum esse machinatos, vt eam in partem oculos eius aduocarent, sed numquam euenisse, Scripto expresserat, aspectum mulierum instar basilisci euitandum. Nec earum modò, sed & virorum intuitu domi forisque interdixerat sibi: tamque depressos continenter gerebat oculos, vt ne, siquidem qui quotidie familiariter eo vtebantur, cuius demum coloris eius oculi essent (quòd num-

*Virorum
iuxta ac
mulierum
aspectu se
abstinet.*

numquam eos videre licuisset) indicare possent. Et plures cordatè mihi affirmarunt, sapiùs se in illum & diu fuisse intuitos, eo studio, vt quales haberet oculos, obseruarent, nec potuisse deprehendere, cùm oculos eo temporis spatio non sustulisset. Rogatus ab eiusdem cubiculi sui contubernali, vt quid faceret animo semper ad se reuocando, segregandoque à mortalibus rebus; respondit: Præsentissimum remedium, fida cordis custodia (quæ cùm obtineri non posset, nisi frenati sint oculi) oculorum insuper perpetua in potestate retentio.

Atque hos subigebat non solùm auocando ab aspectu hominum, sed ab intuitu etiam rerum omnium exquisitarum, quo pacere eorum curiositatem dedignabatur. Allegatus aliquando ad Seminarium, dramatis spectandi causâ, non abnuuit quidem, vt sese imperijs accommodaret; sed eâ compositione modestiaque in subsellijs confedit, vt ne oculum attolleret: quo notato, Nobilium quispiam, qui remotiore è loco spectabat, obstupefactus scilicet, proximè assidenti in aurem insurrat: Profectò hic Pater est sanctus. Numquam adduci potuit, vt hortos vineasque, quæ Romæ in admiratione sunt, vllasve res alias novas inspectum iret: ne sollemnes quidem illas equitationes, quibus crebrò

*Rerum no-
uarũ aspe-
ctum vitat.*

crebrò Romæ Cardinalium, Principum, Legatorumve aduentus insigni pompâ excipiuntur : in quas si fortè ex itinere incidisset, præteribat oculis in solum fixis. Pontificem maximum recens creatum dum ad D. Ioannis in possessionem mittitur, Sacerdotes ceterique nostri præ Domus Professæ ianuâ operiri solent, flexisque genibus supplicabundi, summissionis ergò, Apostolicam ab eo postulare imprecationem. Huc vnà cum collegis reliquis Ioannes missus erat, præteruehente GREGORIO XV. rogatusque à comite cum rediret, Ecquid ei arrisisset splendidissima illa Equitatus pompa; Equidem, inquit, non vidi, quia priores, post quos latui, spectanti mihi offererunt; reuerà autem, spectaculo illo neglecto, dederat se ad orationem. Numquam à sodalibus persuaderi potuit, ut vel ad spectandas cærimonias, quæ Romæ Pontifici Maximo recens creato in D. Petri adhibentur, vel ad spectacula vlla videnda prodiret: acquiescere se dicebat vnâ visâ Supplicatione, quâ Pontifex circumtulerat sanctissimam Eucharistiam. Tantâ erat despicientiâ rerum externarum. Venerat in Collegium Romanum Cardinalis Sabaudia Princeps, utque à nostris honorificè acciperetur, Ioanni inter Adolescentes, qui suâ quisque linguâ erant peroraturi, obuenerat mu-

nus

nus suâ quoque Belgarum linguâ dicendi; atque oratiunculâ suâ absolutâ, neque confesum illum spectandi, neque alios post se oraturos audiendi cupiditate pellectus, vel momento restitit; sed quàm mox adito rogatoq; Viceministro num quid se vellet, aut suâ in purgandis aut eluendis culinæ lancibus operâ opus esset. Cùm non esse respondisset, ille in Templum protinus ad orandum se recepit.

Dominicis omnibus Festisq; diebus in Ædem se IESV conferebat audiendæ lectioni. Ingressus statim certo se in Templi angulo componebat ad orandum, flexis genibus, oculis in terram deiectis, corpore penitus immoto dum Vesperæ finirentur. Genuentis aliquis domi Nobilis (eâ re sæpius exploratâ) Iuuenem non sine delectatione observabat, & Sacerdotem quemdam nostrum, ciuem suum, ita percunctatur: *Quâ causâ,* *P. Ignatius Lomellini.* mi Pater, existimas me huc venisse? Opinor, inquit Sacerdos, Vesperarum causâ. *Quinimò,* ait ille, Iuuenis illius videndi causâ, qui omnibus huc Festis ventitat, eoque se loco tenet orans, curuatis genibus, quietè, modestiaque tantâ, vt nec oculos semel attollat. Equidem de eo tam excellentem opinionem habeo, vt credam esse Adolescentem sanctum: nam cùm in sacrâ Æde hos videam

Musica

Quo corporis habitu oravit in Templo.

P. Ignatius Lomellini.

Musicæ audiendæ attentos, illos huc illuc circumspicientes, alios confabulantes; solus hic Iuuenis orat eâ modestiâ, eoque corporis habitu, vt sanctus mihi esse videatur.

*Modestia
Ioannis.*

Hanc oculorum verecundiam cum insigni morum gratiâ moderationeque actionum omnium, seu staret, seu incederet, seu rem aliam ageret, coniungebat: planè vt nonnulli dicerent, scriptas ab IGNATIO Modestix Regulas, si interijssent, vel in Ioanne denuò potuisse reperiri; adeò Modestix ipsius imaginem præ se ferebat. Aiebant alij, etiam si cælestis aliquis genius, humanâ carne vestitus, hominis membra induisset, non fuisse maiore modestiâ vsurum: tanto ad eam studio Ioannes incubuerat, vt & summo in gradu obtineret.

Afirmavit aliquando sodali cuidam suo, timere se, ne in modestix leges peccaret, plus nimio demittendo caput; obtestatus vt aduerteret an aliquando erraret, moneretque, pollicitus serio se esse emendaturum. Quod verò certius perfectissimæ laudis huius argumentum, quam quòd commilitones ei nomen imposuere Patris Modesti, ac Modestissimi, tantaque cum voluptate spectare sint soliti per atrium transeuntem redeuntemque è scholâ, vt eo spectaculo sæpius retinerentur? Adeò certè modestiâ eius excitaban-

tabantur, vt illius precibus, aliorum Patrum rogatu commendari se flagitarent. Cùm verò positas de Philosophiâ quæstiones extremo studiorum cursu propugnaret, quidam ex ipso Theologicæ scholæ limine (in quâ disputandum erat) in cathedrâ stantem conspicati, iucundè inter se capita conferentes, Heus, aiebant, Theses tuebitur Modestissimus Pater noster, quin horâ vnâ alteraque capimus voluptatem eius intuendi?

Post mortem reperi schedam, sic ab eo de modestiâ scriptam: *Modestia virtus est, quæ motus omnes animi corporisq; cum honestate ac decentia moderatur. Eius virtutis actiones continentur Regulis à B. P. Ignatio de modestiâ scriptis. Incitamenta quæ ad eius observationem inuittant, ista sunt: Primum, Imitari modestiam verecundiamq; B. Virginis, quæ adeò his virtutibus excellebat, vt eâ conspectâ dixerit Dionysius Areopagita, nisi aliter per fidem esset edoctus, pro Deâ illam fuisse veneraturum. Secundum, S. Ignatius multis lacrymis quæ de modestiâ reliquit præcepta septies irrigauit. Tertium, Immodestus iniuriam facit Passioni Christi, qui nostram scilicet immodestiam, membrorum suorum omnium cruciatibus expiauit. Quartum, Immodestus, Matris nostræ Societatis, cui nos cordi adeò sumus, pudorem onerat, letitiam corrumpit, formamq; commaculat. Quintum, Dei vnde.*

undequaque presentia modestos continere nos debet. Sextum, Modestia singulari quamdam gloriam singulis membris nostris conciliamus. Septimum, S. Franciscus Xaverius, quod adolescens inter aequales gregalesq; suos saltu libenter se impigreq; exercens, aliquando corporis agilitate nimium sibi placuisset, brachia coxasq; arctissimis funiculis constrinxit, ut ei nimirum condolerent, cum pedes etiam conficeret iter. Octavum, S. Thecla sententiam capitis expectans, numquam oculos attollere voluit, praemodestia, verita circumstantes intueri. Nonum, Religiosus quidam coactus vado flumen transmittere, dum pedes nudare praeverecundia trepidat, prodigiose in alteram se ripam transportatum sensit. Denique, beatissima Virgo per visum puella Musae apparens cum insigni beatarum Virginum caetu, quem Musa imitari cupiebat, eam iubet abstinere risu, iocis, alijsq; crepundis puerilibus, polliceturq;, post triginta dies cum eodem Virginum agmine redituram, ut comitari cupientem, una secum deducat. Puella grauitatem induit, mores componit, morbum post quintum & vigesimum diem contrahit. Trigesimo beatissima Maria Virgo ysdem puellis stipata reuertitur: Musa eius recreata aspectu, Venio Domina, exclamat, ecce Domina venio, simulq; animam expirauit. His praesidijs atque artibus Ioannes ad summam modestie excel-

IOANNIS BERCHMANNI. 81
excellentiâ, oculorumque imperium nite-
batur, nec minore studio reliquorum mem-
brorum dominatum, gestuum vestitusque
decentiam omni loco ac temporum occa-
sione procurabat; nihil ut sit mirum, adeo
modestiam eius omnibus fuisse admiratio-
ni, tantisque à virtute illâ fuisse laudibus
commendatum.

Altera eius cautio aduersus remotissima
etiam pericula castitatis posita, fuit in fugâ
omnium familiaritatum. Vnique Scholasti-
corum, cui plusculum fidebat, tria hæc reli-
quit documenta: Primum, ne vllam vn-
quam cum aliquo singularem iniret amici-
tiam arctiore vinculo societatis. Alterum,
magnis aliquando animis ingluuiem supera-
ret: quâ semel subiugatâ, redactaque in pote-
statem, haud facile deinceps intemperantiæ
esse obsecuturum. Tertium, in Deum eodem
ferretur affectu, quo filius in matrem, hinc
suauissimam quamdam fiduciam illi nasci-
turam. Inter scripta virtutum suarum prin-
cipia & illud retulerat: *Nulli ero familiaris:*
vtique censebat familiaritate minui debitam
in socios obseruantiam, præberi ansas violan-
darum legum, darique occasiones admitten-
di frequentiores culpas. Vna nostrarum le-
gum est, ne alter alterum vel ioco tangat.
Ioannes ita scripto proposuerat: *Si quis vel*

F per

*per iocum me contra Regulam attigerit, statim
aperiam Superiori.* Atque vt altius imprime-
ret animo, quàm dedecerēt omnes familiari-
tates, scripto adnotauerat præcipuè id caput
quo in reddendâ conscientiæ ratione interro-
gamur, an non alicui præ ceteris simus fami-
liarior; addideratque è D. Basilio, familia-
ritatem inter Religiosos nocere charitati, eo-
que prohibendas esse hominibus Deo sacris
continuas singularesque necessitudines; cum
& Ioannes Climacus narret nouisse se iuue-
nes, qui licet castissimè inter se amarent, ab-
ruperint tamen omnem familiaritatem,
postquam alijs offensionem se fuisse intellexê-
re. Præterea, tabellis exceperat indicia, qui-
bus S. Bonaventura internosci scribit priua-
tas malæque amicitias, an potius coniuratio-
nes, nimirum horas diesque totos subinde
perdere colloquijs, initio probis, sed mox va-
nis, ac licentijs solutis; explicare vehemen-
tiam mutua propensæque inter se voluntatis
quasi verbis explicari vix possit; ad mutuos
vultus fixis adspicere obtutibus; munuscula
vtrò citroque reddere; inuicem tangere, ma-
nusque prehensare; non posse diu amici
sustinere absentiam; longumque domicilij
deplorare interuallum; angi sollicitudinibus
si rari perferantur nuntij, perpetuoque id ge-
nus curis agitari; ferre grauiter, si tertius in
eam-

eamdem se insinuet societatem, ac tum suspicionibus vri; iras subinde inter vtrumque familiarium nasci, atque erumpere in rixas; alterum alterius excusare peccata, & sine correctione tegere; aliaque eius generis multa, vberius à S. Bonaventurâ pertractata; ad quæ Ioannes subiunxerat, illud quoque euidens esse signum improbæ familiaritatis, cum amicus occasionem dat culpæ alicuius admittendæ aut legis violandæ, nec alteri tamen animus est eâ fidentiâ libertateque septus, vt errati aut legis amicum audeat admonere, vel abnuere se id esse commissurum. Intentissimam hanc curam, quâ se Ioannes oculosque suos in officio tenuit, quâ verecundiam semper præstitit, ingluuiem expugnauit, amicitiarum scopulos defugit, tam insigni castitatis prærogatiua Deus cumulauit, vt vitam omnem obscœnis animi corporisque motibus egerit expertem. Quod ornamentum tantò profectò est æstimabilius, quantò inter homines rarius, nec vulgò nisi illis (neque tamen omnibus) concedi solitum, qui mortalibus perpetuò culpis per singulare Dei præsidium immunes, vitam omnem innocentissimè traduxêre. Ac de mentis vacuitate ita enuntiauit domestico cuidam, pareus alioqui rerum suarum laudator. *Ego, inquebat, Dei Virginisq; beneficio, non*
 F 2 *memini*

memini me umquam cogitatione vllâ impudicâ oppugnatum: contrâ verò quàm maximè abhorreo à re qualibet contrariâ castitati. Quàm autem auerso fuerit animo ab omni obscenitate, vel eo intelligi potest, quòd, cùm ad legendas suasu meo Confessiones S. Augustini, ob præclarissima quædam opusculi illius lumina, inflammatoſque affectus, adductus eſſet; mox ille, offensus lectione noxarum (in quas Augustinus præceps ruerat impetu adolescentiæ) ad me è vestigio venit: &, Pater, inquit, non ſapit mihi lectio Confessionum S. Augustini; quo ego intellecto, vt in posterum lectione abſtineret, imperaui.

Mordebit haud dubiè hæc narratio eorum animos, afficietque pudore, qui curiosâ Poëtarum & obscenorum librorum volutatione, perniciosissimis scilicet malorum auctoribus ac magistris, capiuntur. Quid enim aliud, quàm mentem impuris cogitationibus plenam, lasciuis motibus, fœdisque imaginibus concitant? quæ animi puritatem labefactant, orationes, ceterasque mentis exercitationes hebetant penitus atque enervant.

Neque verò sola illi mens erat inhonestis cogitationibus vacua, sed & corpus omnis lasciuia expers: quod ego illius ipsius affirmatione didici, qui extremo Decembri anni M. DC. XX. redditurus mihi, vtpote Superiori,

riori, progressus sui rationem, vt legibus moribusque apud nos est receptum, id apertè indicauit, quod singulari beatissimæ Matris beneficio adscribebat, quæ sui non modò vigilantis, verùm etiam dormientis tutelam suscepisset, ex quo priùs semper quàm dormitum iuerat, Angelicam illi salutationem perfoluisset in honorem immaculatæ Conceptionis. At verba illius potiùs, quæ litteris mandata post mortem reliquit, quæq; idem viuus mihi retulit, in medium proferamus.

Circa castitatem, inquit, de die per Dei gratiam, & auxilium beatissimæ Virginis, nullum sensi motum; noctu, ter vel quater in somno: ac tum sentio me quasi ab aliquo excitari, ab eo tempore quo ante cubitum cæpi dicere Aue Maria, ad honorem immaculatæ Conceptionis beatissimæ Virginis. Vt igitur, quæ ei diuinitus data erant ornamenta, indies augebantur; ita multò quàm antea liberiores purioresque se sensit anno M. DC. XXI. qui vltimus fuit vitæ: quo iterùm cum ad XIV. Kalendas Iulias de rebus animi sui ad me referret in proximum renouandorum votorum diem (qui futurus erat B. Aloysio Gonzagæ festus) magno suo gaudio narravit, eo se anno neque interdium, neque noctu, neque in vigiliâ, neq; in somno, per singularem beatissimæ Virginis opem, vllam aut animo cogitationem aut phan-

taliâ imaginem, aut corpore motum castitati
 repugnantem percepisse ; sicque vt scripto
 circumferre consueuerat, quæ mecum com-
 municabat, ita ea his verbis consignarat : *Cir-
 ca castitatem nihil sensi, nec vquam melius
 mihi videor habuisse beneficio beatissimæ Virgi-
 nis.* Et cum eo sanè cõuenit, quod & P. Tho-
 mas Massucci, (qui per id tempus confessio-
 nibus eius audiendis vacabat) testatus est,
 Ioannem neque per vigiliam neque per som-
 num turpibus vllis cogitationibus vquam
 fuisse concitatum. Quæ omnia cùm à quo-
 piam Collegij Romani Sacerdote narrata
 essent Illustrissimo Cardinali Bellarmino, ad
 D. Andree agentis, solutus in lacrymas Cardi-
 nalis cum admiratione; Singularem profectò
 gratiam, inquit, Iuuenis (qualis Ioannes erat)
 valentis ac spiritibus pleni! Quid igitur miri,
 fuisse eum vulgò ab omnibus pro Angelo
 habitum, eoque nomine appellatum, quando
 humanis alligatus membris, humanæ dege-
 ret expers miserix, contenderetque cum ipsis
 Angelis de palmâ castitatis? Nam hi, vt ait
 Bernardus, etsi virginitate quidem glorien-
 tur, quia tamen extra carnem, feliciores sunt
 hac parte quàm fortiores: at fortunatissimus
 hic Adolescens in medijs cupiditatum ardo-
 ribus non modò non vrebatur, sed ne qui-
 dem incalescebat: diceres communem na-
 turæ

*A. P. Tho-
 mæ Bisdq-
 mini.*

turæ sensum exuisse. Eximio huic Angelicæ puritatis ornamento, duæ cælitus prætereà adiectæ fuere prærogatiuæ, in vitâ vna, post mortem altera, ambæ iuxtâ veneratione dignæ. Priorem sensere multi, qui suam ipsorum experti imbecillitatem, non audebant in vultum cuiusquam intueri, ne concitatis impuris appetitibus, commouerentur (quod consilium à sanctioris quoque vitæ Magistris laudari consuevit, dum asserunt non licere vel oculo delibare, quod nefas sit animo concupiscere) è diuerso tamen ab ipso Ioannis aspectu dixere se vim sensisse contrariam, vt supra est à nobis commemoratum. Quique obtutum in eo figebant, non solum non subibant pudicitie discrimen, sed periculi eius securi, cum delectatione sanati, insuper castas quasdam illecebras, amoremque sanctum puritatis in se experiebantur. Complures etiam iurati testimonium dixere, se, quoties obuiam ille fieret, velut Sancti cuiusdam interuentu compulsos, ad animum gestusque componendos. Nonnulli illius se conspectu ad defendendas noxas suas; alij ad perfectionem eius imitandam, prouocari sentiebant. Erant, qui aduersi in triclinio accumbentes, eius moribus velut imagine expressam beatissimæ Virginis modestiam sibi proponebant. Non pauci eum suspicientes

instar cælitis, Deo se per merita illius commendabant. Plures denique apud se taciti exclamabant: Felicem te, qui instar Angeli de cælo in hocce collegium lapsi, huc ad nos excitandos exemplo tuo descendisti! & lacrymis non temperabant, & puris se castitatis amoribus inflammari aspectu eius sentiebāt. Quæ res cum ad eundem Cardinalem Bellarminum essent relatæ, profusis quoque lacrymis, Priuilegium hoc, inquit, beatissimæ Matris, non nisi illius ipsius fauore potuit seruo ac filio eius impertiri. Quæ sapientissimi Cardinalis opinio verisimilis redditur prece quadam duodecim salutationum Angelicarum, quâ castissimus hic adolescens beatissimæ Virginis puritatem meditatus quotidie eam fatigabat, vt & ipse sermone moribusque afflare alijs posset amorem puritatis, omnemque depellere cogitatum castimoniam repugnantem: sicut ipsa videlicet sui aspectu omnem humanis mentibus cogitationum lasciuiam depellebat. Quas preces litteris mandatas his verbis faciendas conceperat: *Beata Virgo impuras aliorum cogitationes suo aspectu pellebat: pete & tu, vt tuâ conuersatione castitatis amorem ingeneres in alijs.*

Altera prærogatiua, cuius post mortem compos fuit, videtur esse potestas illa, quâ multis opem eius implorantibus inter pericula

cula castitatis suppetias venit. Etenim sæcularium Religiosorumque hominum, cuiuscumque ordinis aut sexûs, plurimi Angelicâ eius puritate cognitâ, cum in grauissima castitatis discrimina subinde incidissent, nequidquam sese illis explicare conati, eius tandem ope inuocatâ, remedium inuenere, libidinum suarum ignibus repente velut aquâ effusâ extinctis. Postea verò, ad illustrandam Dei eiusque seruuli Ioannis gloriam, accepta beneficia apud varios nostrum professi, testandæ gratitudinis ergò, aut per se ipsi, aut per alios votiuas memoriæ tabulas, atque anathemata monumento eius suspendere, perpetuâ deinde veneratione religioneque castissimum Iuuenem profecuti: vt videatur profecto beatissima Virgo hunc seruum suum ac filium non modò viuum prærogatiuis, sed & mortuum prodigijs ornare voluisse. Ioanni, ad asserendam subducendamque longissimè innocentiam suam, ab omni noxâ seu aduersus leges Religionis seu Præcepta seu Consilia diuina (vti diximus ab eo propositum fuisse) extra singulare Dei præsidium, hæ quinque prætereà res auxilio fuere: Comoda bonaque natura; ordinata viuendi ratio; linguæ custodia; vsus examinis; diei denique vnus mensis quolibet, ad res animi sui excutiendas disponendasque vacatio: quæ res

omnes ab eiusdem præsidio gratiæ nascebantur. In primis ad res administrandas maximi refert bona præditum esse naturâ, præcipuè id conducit ad formandos mores, vitamque cum virtute instituendam. At causæ, cur homines difficulter admodum peccata lapsusque omnes euitare possint, ex ferè sunt: quòd in humanorum corporum temperatione non semper inter se congruunt ea ex quibus ipsa constant, sed plerumque inæquali mixtione redundat aut bilis, aut pituita, aut sanguis, aut melancholia: quas ob res & in ea vitia homines procliuius incidunt, in quæ superantis humoris impetu violentius impelluntur. Atque hinc vsu venit, cum casus aliquis inciderit, repente vt concitetur, erumpatque appetitus, qui nullo rationis expectato imperio, eam anteuertat, ac vi etiam per iniuriam subigat libidini suæ. At in fabricando compingendoque Ioannis corpore, cælum ipsum atque elementa, natura quoque & gratia (vt omni ex parte quàm perfectissimum esset) videntur consensisse. Etenim tam iusta erat mixtionis proportio, vt in eius temperatione partes nullæ dissentirent. Crederes humorum portiones æquis libræ lancibus fuisse admensas, ita nullius præ altero vis, præterquam sanguinis modicæ, dominabatur.

Quo-

Quoniam verò affectiones animi naturaliter constitutioni corporis obsequuntur ac parent, ex eaque harum operatio motusque omnis pender, quamdiu videlicet animus hic corpori hæret affixus; cum natura Ioanni corpus præstantissimâ temperatione compactum finxerit, affectiones quoque motionesque omnes in animo eius moderatissimæ existere. Ille igitur, & diuinâ ope nixus, & sui vigilantissimâ custodiâ septus, haud difficulter providere poterat (vti faciebat) ne appetitiones vllæ rationem præuerterent, aut tenebras offunderent, aut alieno tempore, aut vehementius quàm ratio permetteret, tumultuarentur. Atque ad hunc modum perpetuò carnem spiritui, corpus animo, sensus cupiditatesque rationi subiecit; prorsus vt absque seditione ac contentionibus, pacem iucundissimam huic suo bene temperato regno confirmarit. Hinc præclara quædam illi nascebantur ornamenta, quæ cum in eo eniterent, non amabilem magis quàm mirabilem omnibus efficiebant. In primis perpetua illa alacritas, tranquillitasque animi, cum internâ pace coniuncta, quæ ex oculis eius atque ore toto elucebat, prodebatque sese constanti ac numquam intermissâ hilaritate vultûs, modestoque oris risu. Deinde idem ille morum tenor expers mutationis, nullo
vinqum

vniquam vllius motionis, turbationis, affe-
 ctionisq̄ue concitatae signo interruptus. De-
 nique iugis illa affluentia numquam satis
 laudatae laetitiae spiritualis, quam tanti fecere
 semper Viri sancti, commendaruntq̄ue per-
 fectioris vitae Magistri; vtpote quae arguat pu-
 ritatem excellentem animi; fastidium quod-
 dam ac nauseam rerum caducarum; vacui-
 tatem appetituum; gratiae diuinæ ac rationis
 in omnes affectus, motusq̄ue animi perfe-
 ctum dominatum. Interrogatus quandoque
 ab eiusdem secum cubiculi contubernali,
 percepissetne aliquando vel sensum leuissi-
 mum nascentis in se tristitiae, seu melancho-
 liae; Ego, respondit, quid rei melancholia
 sit, aut melancholicum esse quid sit, nescio.
 nempe haud meminerat, se vniquam, quid
 id esset, fuisse expertum. Et auditâ semel
 Rectoris domesticâ adhortatione, docentis,
 quantum Religioso homini noceret tristitia,
 utq̄ue mater esset ac nutrix tentationum
 omnium; ipse in colloquio sapius ea damna
 cum execratione celebrabat, subiiciebatq̄ue,
 se vsu quidem id non didicisse, sed auctori-
 tate Rectoris ita affirmantis; ceterâ, per Dei
 gratiam, numquam expertum. Et sanè felix
 ille Ioannis animus haud obscure indicabat,
 se mortali hac in vitâ gustum quemdam præ-
 cipere aeternae felicitatis, ac pignore illo se-
 cuturâ

*Alexandro
 Rimal.*

cuturæ gloriæ potiri, ad quam tantis amoris significationibus à Deo esset destinatus.

Erat quippe non accersita in eo grauitas, *Eius mores.* nec mixta leuitate alacritas, sed hilaritates etiam maximas, risumque suum semper submissionis cuiusdam ac modestiæ temperatione miscebat. Vnumquemque magnâ affabilitatis dulcedine, gratiaque alloquebatur; ac licet in agendo serius esset & grauis, id graue tamen nemini erat, sed iucundum gratumque. Numquam auditus vel per iocum illudere vlli, aut irridere; numquam explodere quemquam, aut verbis laceffere; numquam queri, aut doloris alicuius sensu, à quoquam se fuisse læsum significare; efferuescere numquam, nedum irasci, aut vocem solito contentiorem aliquando mittere, etiamsi vigenens ei esset natura spiritibusque concitata. Si quis eum laudaret, vidisses non inflari aut efferri, sed honesto suffundi rubore. In culpam vocatus, aut reprehensus, non se dabat mœrori, sed demittebat submissè animum gaudentem potius atque acquiescentem, nullaque perturbatione commotum. Non deiciebatur aduersis, aut vllis à seruiendo Deo difficultatibus absterrebat, quin potius diuinâ nixus ope, animos addebat alijs, incitabatque. Actu promptus erat, non anxius. Occasiones agendi neque celeritate nimiâ ante-

anteuertebat, neque cunctationibus, sœcordiaque corrumpebat; denique in rebus eius omnibus splendor quidam Religiosæ integritatis emicabat, qui tantam ei venerationem conciliabat apud omnes, vt vulgò non nisi summâ reuerentiâ approbationeque de eo loquerentur.

*Ordo vi-
uendi.*

Res altera quæ magno ei adiumento fuit, erat certa ac constans viuendi ratio, quam semper laudatissimam tenuit. Solebat semestribus singulis (per id triduum quo nostri negotijs ferè omnibus sibi interdicit, ad instauranda meliùs renouandaque Religionis vota) distribuere temporum, dierum, horarum etiam interualla, quibus ad res quasque erat opus. Atque hanc partitionem in proximæ Renouationis tempus obseruabat constanter: ac tunc, si vsus esset, ob diuersitatem vel habitationis, vel occupationum, eam commutabat. Quoniam verò interdium spatia quædam temporis incidunt aut abrupta aut breuia, quæ faciliè incurioso alicui elabuntur, ille qui temporis scilicet erat audivissimus, peculiare quædam actiones affixerat eorum singulis, pro cuiusque duratione; prorsus vt ne momenti quidem faceret iacturam. Neque eâ temporis parcimoniâ contentus, insuper præmeditata habebat quæcumque ei incumbebant agenda: quâ nempe
ratione

*Nullum
perdit tem-
pus.*

ratione ea quàm optimè faceret. Exempli gratiã, quemadmodum somnum repeteret, quo modo aut in lectulo se collocaret, aut ex eo surgeret; quo se studio ad orandum & ad

*provisas
habebat
actiones
suas om-
nes.*

commentandum præpararet; quã religione Sacris interesset, aut ad sacra obeunda mysteria se compararet; quã curã in conscientiam quæreret; quã denique sollicitudine rem quamlibet aliam (quam quidem certum sciret abs se esse procurandam) administraret: adeoque designauerat scripto, quo potissimum fine, quo tempore, quibus adiunctis ea res agenda esset, ut quando constitutum rei suscipiendæ tempus aduenisset, eam rem præstaret tamquam præcogitatam, omnium perfectione; ut ex calce libri huius constabit: cui exempla nonnulla subijciam earum actionum, quas ipse certã ratione faciendas scripto definierat. Ad hæc, per summam illam vigilantiam sublimiùs denique eniti studuit, ut non solum eas res, quas indubiè certoque administrare deberet, verùm etiam incerta extraordinariaque negotia ad ordinem ac tempus suum reuocaret; ne improvisis umquam rebus priùs opprimeretur, quàm ad eas ipse prudens paratusque accessisset. Exemplum ab eo litteris mandatum reperio in hæc verba: *Si hoc illudve euenerit, tum hoc illudve faciam: si hac illãve de re in-*

*Extempo-
ralia quo-
que reuo-
cat ad cer-
tum tẽpus.*

terro-

terrogatus fuero, illâ istâve ratione respondebo.
 Eâ re semper loquebatur agebatque præcogitatio, vitabatque omnem culpam. Rogatus igitur aliquando à commilitone, ecquid faceret, quò numquam verbis peccaret; *Numquam,* aiebat, *nisi præfinitò verbum facio, ac Deo prius commendatum, ne quod illi ingratum proferam.*

*Custodia
lingua.*

Tertium, quo plurimum proficiebat, fuit linguæ (de quâ iam dici cœptum) custodia; cuius ferè vitio homines vulgò prolabantur; vt perfectus meritò æstimetur, qui sermone non peccat. Ioannes igitur nihilo in vitâ constantior, quàm verbis cautior, tam erat in loquendo circumspectus, vt nullum vniquam eius ab ore verbum sit exceptum, quod non aut necessariò, aut vtiliter, aut honestè fuerit pronuntiatum. Atque vt diuersa sunt Societatis nostræ, quæ sermonem spectant, præcepta, Ioannes, nullo prætermisso, obseruabat vniuersa.

*Silendi con-
stantia.*

Iuuenis erat verborum parcus, eaque, quibus parcè utebatur, ferè erant præcogitata, priusq; ad limam vocata, quàm ad linguam. Numquam, ne leuiter, violasse silentij legem visus; neque in Collegio eâ legis indulgentiâ vsus, quâ paucis obuium compellare fas est. atq; hoc nomine mirum videri possit (cùm ad eò esset abstinens sermonis, & in se abductus)

tam

tam citò tamque accuratè didicisse Italicam linguam, vt (quò pertingunt pauci) proximè quoque accederet ad rectam eius elocutionem, omnesque pronuntiandi sonos. Eo tempore, quod à prandio & coenâ animorum remissioni concessum (nos recreationis horam appellamus) semper, vt mos est, Italicè, aliàs Latine, ad Regulæ præscriptum, loquebatur; retuleratque his verbis in schedam: *Cum Praeceptore utar Latino semper sermone, etiamsi Italico ipse me compellaret.*

Nonnemo condiscipulorum, pro suâ in Ioannem insigni opinione, facultatem à Maioribus obtinuerat, cum eo res omnes consiliaque sua conferendi. Hic quoniam non raro, cum silendum esset, ad eius cubiculum ventitaret, breuissimè, si fieri posset, ab eo dimittebatur; si longa res foret, differebatur in horam colloquio designatam. Romam in Collegium venerat Pater quidam, qui Ioannem, nuper Laureti notum, de more complexus, diutiùs morabatur sermone; at ille, *Non licet mihi, inquit, Pater, hoc quo silendum est tempore sermonem longiùs extrahere: at si gratum fuerit, ibo petiturus loquendi copiam, quâ factâ mox redibo.* Abijt, mox redijt, Patremque egregio obseruantiae exemplo recreauit iuxta atque instruxit. Collegio egressus, numquam, vbi frequentia erat domorum, loque-

G

batur;

*Nicolaus
Rad.*

*Colloquia
eius inter
recreatio-
nem sancta.*

batur; locis verò infrequentibus, si fortè de viâ quisquam occurrisset, cœptum etiam sermonem abrumperebat, dum obuius transisset. quod sæpè ei vsu venit. Colloquij concessi tempore (ad quod vnâ cum ceteris semper accedebat) de Deo, de rebus religiosis ac sanctis, nec alijs, verba faciebat: & tanto quidem sensu, vt hæc ei recreatio, quâ maximâ frui posset, facile esse videretur. Contigit eum aliquando inter colloquendum dicere, valetudinem suam eâ molestiâ tentari affligique posse, si non reperisset cum quo de Deo instituisset sermonem. Quantâ autem & vi & gratiâ de diuinis rebus loqueretur, vel eo colligi potest, quòd grauiissimi Patres affirmant, sensisse, verbis se Ioannis aut ad pœnitentiam commoueri, aut ad amorem Dei inflammari, ampliùs atque ipsâ oratione, alijsque quæ obibant exercitijs religiosis. Habebat nimirum singularem cum in dicendo venustatem, tum in persuadendo vim; vtque erat vrbanißimâ suâ affabilitate omnibus charus, nemo non ei illud deferebat, vt quâ ferè collocutione eum delectari scirent, eò sese vtrò inclinarent. Ambitiosius namque eius necessitudo à multis expetebatur, quàm ipse cuiusquam congressum colloquiumque quæreret, qui omnium promiscuè Societati sese inferebat. Si illis forte, qui aut inferiores erant,

erant, aut humiliora studia tractabant, sese adiunxisset; tum suavi quadam nec molestâ auctoritate, de rebus pijs sermonem ordiebatur ipse, nec inuitè reliqui obsecundabant. Si Maiorum circulis accessisset, simplici quodam candore, singularique gratiâ subijciebat idoneam sermonis materiam, quam illi scilicet arriperent; atque ita quod intenderat animo, obtinebat. Scriptum reliquit, vniuerso illo tempore, quo Romano in Collegio degit, non nisi semel & iterùm laborasse, vt dissertationis piæ ansam inferret; nec illud quidem cuiusquam recusantis culpâ, sed ipsâ magnitudine circuli collecti, in quo eundem diutiùs produci sermonem, difficile videbatur. Quâ re & ipse plurimum, quàm duorum triumve Sodalium cœtum, viâ qualibet inter colloquendum refugiebat, & alijs vt vitarent persuadebat. Professores scholarum, simul fortè à prandio obambulantes in horto, Ioannem eminus aduentantem conspicati, ex compacto atq; animi gratiâ simularunt se colloqui de rebus belli. Ioannes compositis ante pectus manibus, vultu in terram defixo, cum ijs silens utique ambulabat; ac tum demum illi subridentes, patientiâ eius recreati, ingenuè scilicet professi sunt, ad militiam se ioco & de industriâ auertisse sermonem, protinùsque, vnde abierant, in

dissertationem rerum cælestium rediëre.

*Industria
ad compa-
randam co-
piam san-
ctioris ser-
monis.*

Multum operæ ponebat in siluâ seu co-
piâ quadam colligendâ diuinarum rerum,
quas inter colloquendum in commune pro-
ferret. Si quid rarum exquisitumque aut in
concionibus, aut lectionibus publicis, aut pri-
uatis adhortationibus, aut lectione super
mensâ audiuiisset, aut etiam legisset ipse apud
sacros Auctores, scripto adnotabat. Sed duæ
res præ ceteris in hoc studio longè præstan-
tissimæ fuëre; prima, quod Superiorum au-
ctoritate, cum seorsim in contubernio dege-
ret, inter Sodales illos suos instar Acade-
miolæ cuiusdam religiosæ instituerit (vaca-
tionum diebus, quibus in vineam itur rusti-
catum) quam ille non Academiam, sed Col-
loquia religiosa vineæ appellabat. Interdiu
igitur, ad horæ spatium, in porticum aliquam
aut apertum tuguriolum quodpiam conue-
niebant. Hic virtus aliqua proponebatur, plu-
rium sententiâ selectâ, de quâ, conuentu pro-
ximo essent dissertaturi. Primis comitijs
actum de fraternâ charitate, de modestiâ, de
humilitate, de custodiâ sensuum, de sui ipsius
abnegatione, de oratione, de tolerantia, de
sanctâ animi alacritate; nam hunc ab eo de-
scriptum ordinem reperio. Tum vni alicui
eorum dabatur prouincia hanc illamve vir-
tutem definiendi, indicandi que si quæ Re-
gula,

*Instituta
ab eo Aca-
demia bo-
norum col-
loquiorum.*

IOANNIS BERCHMANNI. IOI
gula, si quod Maiorum decretum, eam præ-
ciperet, eiusque faceret mentionem. Alius
aliquis referebat, quâ virtutis illius actus in-
terni externive possent exerceri. Huic cura
erat adducendi incitamenta quæ ad ample-
ctendam virtutem inuitarent. Illi erat mu-
nus impositum dicendi, quâ ratione ac viâ,
quibus item medijs, ad virtutem obtinen-
dam pertingeretur. Isti denique cautio erat
adferendorum exemplorum aut testium, qui
hac illâve virtute præcipuè floruisent. Qui-
libet sese ad impositam prouinciam strenuè
per hebdomadam præparabat, dieque feria-
to in vineam coibant, loco constituto, de que
rebus propositis simpliciter breuiterque con-
fabulabantur. Tum sub finem permitteba-
tur unicuique quæstiones de pertractatâ vir-
tute ponere: quibus expeditis, ad vitiorum
fugiendorum tractationem, eodem ordine
procedebatur. Viguit id institutum etiam
post Ioannis mortem, vigetque, vt audio, vs-
que huc. Neque aliò hæc spectabant, quam
vt sese mutuò ad virtutem accenderent, & à
vitijs auocarent, simulque materiam collige-
rent rerum idonearum, quibus quampluri-
mos colloquendo iuarent. Reperio autem
perscripta à religiosissimo Iuvene omnia
quæ in iam dictis conuentibus suo tempore
fuere pertractata.

*Studium
legendili-
bros insti-
tuti pro-
prii.*

Altera eiusdem conatus industria fuit, quam sui præcipuè causâ adhibebat, perpetua diligentissimaque lectio Constitutionum, Legum, Annalium Historiarumque Ordinis nostri; rerum item à sanctis Societatis viris, alijsque, gestarum. Hæ tantæ eius erant deliciæ, ut aliquando mihi diceret: Mea delectatio sunt Regulæ, Exercitia, ac Vitæ nostrorum Beatorum. Has igitur legebat, cum ipsius sui instituti causâ, tum ut ijs penitus imbutus, nihil eorum ignoraret. Quantum verò ipse ab hoc suo studio sibi promitteret, vel inde conijci possit, quòd inclinatâ iam vitâ ab Adolescente quodam Polono *Nicolao Grodreschi.* interrogatus de ratione traducendi ritè temporis, quod colloquio quotidie indulgetur; ita responderit: Si vis sermones pios facillè feliciterque colloctionibus aspergere, legito Historias & Annales Societatis nostræ; hæ quippe res cum propriæ nobis sint, omnibus quoque perplacent; quarum equidem tantam meâ causâ filuam collegi, ut nullâ prope dissertatio cuiuscumque demum argumenti incidere possit, cuius non exempla semper aliquot ex ipsis Societatis rebus adferre possim.

Præterea confecerat sibi syllabum Martyrum virorumque sanctitate illustrium Ordinis nostri, quorum anniuersarios dies magnâ

IOANNIS BERCHMANNI. 103
gnâ eorum quibuscum loquebatur oblecta-
tione celebrabat. Obseruatumque est, quo-
ties per aulam Collegij (in quo eorum imagi-
nes propositæ sunt) pertransiret, aperto sem-
per capite ijs habuisse honorem. Tam erat
accuratè instructus in primordijs, progressu,
vniuersoq̃ue Societatis nostræ statu, vt non
legisse modò, verumetiam scripsisse Histo-
rias Annalesq̃ue eius videretur: asserentq̃ue
grauissimi Patres, qui sæpius de Societatis re-
bus differentem audierant, numquam sibi
reperitum alium, qui aut maiorem earum re-
rum cognitionem haberet, aut maiore affe-
ctu de ijs loqueretur, aut loquentes audiret.

*P. Gabr.
Venusus,
& alij.*

Quartum præsidium, quo ab omni se no-
xâ longissimè remouebat, fuit perpetuus vsus
cognitionis exercendæ in cōscientiam suam;
res adedò à S. IGNATIO laudata, necessariaq̃ue
omnibus religiosæ perfectionis studiosis.
Examen, quod nos generale appellamus, bis
ille per diem, manè, iterumq̃ue vesperi, vnà
cum ceteris Societatis alumnis, horis consti-
tutis habebat. Alterum prætereà (quod par-
ticulare à nobis vocatur) instituebat quoti-
die tempore statò, nisi tamen pro locorum
rerumve gerendarum diuersitate mutaret
pro Societatis more. Atque ille vno ferè an-
te obitum mense mihi dicebat, (quod scri-
pto deinde commendatum reperi) num-

G 4 quam

*Numquam
in omni vi-
ta intermi-
sit vllum
conscientia
examen.*

quam vel vnum aliquod horumce exami-
num vlllo abs se die fuisse suo tempore inter-
missum; quodque nec pretio, nec gratiâ, vel
examen, vel orationem, vel apertam illam
simplicitatem in detegendo se Superioribus
intermittere vellet. Sic habent eius verba:
*De medijs quibus Societas utitur ad finem suum
consequendum, magnifacio orationem, examen
particulare & generale, & candorem apud Su-
periores; nec recordor vquam me vllum ex
his omisisse, nec pro toto mundo omitterem.*
Quin & illud iam secum decreuerat, ne tum
quidem horum aliquid prætermittere, cum
vel æger lectulo teneretur: asseuerabatque,
his præfidijs, ad egregiam puritatem perfe-
ctionemque posse perueniri.

Reuertens aliquando è Patrum Professo-
rum Domo, quò se, ad audiendam Præpositi
Generalis adhortationem, contulerat, so-
cium ita temporis admonebat: Commo-
dum per viam conscientiam nostram ad cal-
culos vocabimus, nam in Collegio iam si-
gnum examini faciendo datum erit. Idem
alteri cuidam repetijt, dum fortè Dominico
die è SS. Trinitatis ad Pontem Sixti rediret;
quò, ad subseruiendum communioni Ge-
nerali, fuerat ablegatus. Quodam vacatio-
nis hebdomadaræ die, proximè prandij ho-
ram, in vineâ obambulans cum aliquot So-
daliis,

dalium, Mi frater, inquit, hoc tempore soleo
 breuiter rationem conscientiae à me exigere.
 & cum dicto discedens, quod dixerat facere
 instituit. Eaque libertate, per nullum huma-
 nitatis respectum, id genus leges obseruabat.
 De examine particulari ita sentiebat, vt dice-
 re soleret; nullum, eo constanter adhibito,
 praestantius praesentiùsve esse remedium aut
 vitij excindendis, aut virtutibus inferendis:
 ipseque ad ritè id obeundum, duabus se re-
 bus excitabat: in primis, exemplo S. IGNA-
 THII, Lutetiae operam litteris nauantis, qui
 summam id curam, inter studendum, exercebat.
 Deinde etiam cogitando, quanti id examen
 fecissent semper primi Societatis nostrae Pa-
 tres. Ipse autem ad amissim praeccepta Re-
 gularumque omnes, quae huic examini faciendo
 S. IGNATIUS in libello Exercitiorum suorum
 praescripsit, sequebatur. Si verò, aut per cau-
 sam, aut per obliuionem, vnum aliquod eo-
 rum neglexisset; praeterquam quod certam se
 ipse poenam mulctaret; vltro etiam apud Su-
 periores aut Praefectum conscientiae accu-
 sabat. Quam rem, vt cautior in posterum
 redderetur, pro freno & calcari sibi esse asse-
 rebat. Praeterea, eo ipso die quo examen istud
 coeperat adhibere vitio alicui aut prauae pro-
 pensioni excindendae, exempli gratia, elatio-
 ni animi; simul actus duos virtutis contrariae,

nimirum demissionis, manè vnum, de prandio alterum, incipiebat exercere. Die sequenti binos item ampliùs eiusdem virtutis actus; die tertio, geminos iterùm alios adiungebat; qui numerus adeò excrescebat, vt in decades multas perueniret. planè vt mirum sit, mentem tot alijs rebus fatigatam non grauiùs ab eo læsam fuisse. Eadem verò ratione virtutum actus multiplicabat, quoties virtuti alicui adipiscendæ per id examen incumberebat. Præsidio horúmce trium examinum (quæ magnâ animi contentione diligentiaque quotidie exercebat) perfectam sui cognitionem nactus, præueniebat minimas etiam cogitatuunculas, ac motus quoscumque primores, & affectus propensioneque: quæ omnia scripto adnotabat.

*P. Marcus
Vandoorne.*

*Numquam
scrupulo-
rum mo-
lestis ia-
tatus.*

Quamuis autem res ipse suas acriter admodum minutatimque excuteret, mentis nimirum puræ adeò ac teneræ, vt Præfecti confessionibus eius audiendis vix culpæ vllius reum comperirent. Tamen, vt illi affirmant, & ego ab eo accepi, numquam molestis vllis scrupulorum religionibus fuit agitatatus: ac sodali cuidam suo asseruit, se numquam anxietatis huiusmodi sensum vllum percepisse. Quod quidem magnum mihi visum in eo est, qui res suas omnes adeò perspiciebat accuratè, vt non modò appenderet actio-

actiones & verba, sed & cogitata, & animi quoque interiores affectus; quemadmodum ijs schedis constat, quæ Superioribus ipse ad impetrandas obiurgationes publicas obtrudebat, in quibus tam exiles suos defectus adnotabat, vt haud obscure appareret, quantâ cæli luce esset illustratus, quantaq; innocentia duceret vitam. Et certè, qui hæc audiebant, admiratione iuxta ac pudore sancto afficiebantur: multiq;e, quos noui, (pro eâ quam de eo conceperant sanctitatis opinione) id genus schedia habuere in honore.

Sed, ne quotidianæ hæ suæ exercitationes hebescerent, excogitauit scilicet religiosissimus Iuuenis nouam præterea industriam, *Diei unius per singulos menses collectio.* tuendi seruandique earum sempiternum vigorem. Nimirum, de Maiorum licentiâ, diem Festum aliquem aut Feriatum, erepto ex studijs otio, quot mensibus seponebat, animi sui rebus inspiciendis. Hoc ille die neque cubiculo egrediebatur, neque cum domesticis agebat, perinde atque receptui cecinisset, & in secretiores se occupationes abdidisset: extraque quaternas (quas meditando consumebat) horas, diei reliquum cognoscendis vitæ suæ moribus impèdebat. Diem cum die, hebdomadam cum hebdomadâ, mensẽ cum mense componebat, in semet descendendo, vt damni lucrive rationes sibi consta-

constarent. Inquirebat, an leges nostras accuratè obseruasset: reputabat secum, an ordinem, quem sibi præscripserat ipse, propofitaque quæ animo destinauerat, constanter tenuisset: quemadmodum conscientia questiones exercuisset: quomodo oculos, linguam reliquosque sensus refrenasset. Si autem huius suæ citharæ fidem aliquam remissio-rem aduertisset, protinus intendebat, vt sua- uem concentum faceret auribus diuinis. Atque hæ ferè artes & industria sunt, quibus Ioannes, ad vitanda mala, noxasque declinandas, (quæ prima est iustitiæ pars) utebatur: nunc, quâ ratione partem alteram bene agendi impleuerit, ex illo Dauidis monitu, *Declina à malo, & fac bonitatem*, aspi- ciamus.

*Summa e-
ius de So-
cietate ex-
istimatio.*

Illud ante omnia ponendum est, tantam apud eum extitisse Societatis existimatio- nem, vt verbis ea explicari haud queat: quod soli illi intelligunt, qui quotidianâ eius fami- liaritate vtentes, ex loquentis id ore accepe- runt. Non aliter de eâ, ac de re aliquâ diui- nâ, grauibus dignisque verbis loquebatur. Confueuerat appellare, Societatem sanctam, Societatem amoris, Opus diuinum, Matrem nostram. Opinabatur vitæ nostræ institu- tum perfectam quamdam esse similitudi- nem illius vitæ quam Christus degerat in
terris,

terris, vnumque excellentissimorum Ordinum qui hodie in Ecclesiâ florent. Quam sententiam equidem credo & aliorum esse de Ordinibus quoque suis, ad quem quisque diuinitus vocari semel se existimauit. Quantumuis verò magnificè augusteque de Societate censeret; ideò tamen honestè de alijs quoque Religiosæ vitæ generibus sentiebat, vt nec earumdem familiarum alumni dignius quidquam in earum laudem adferre potuissent; quin imò acquieuisent, applauserentque potius, si disserentem eum audiuissent.

Honorificus derelictis omnibus Ordinibus sermo.

Quemcumque virum Religiosum in plateis obuiam habebat, prior ipse aperto capite venerabatur, comitemque eiusdem officij commonefaciebat. Dicebat hac se ratione

Veneratio in omnes promiscuè viros Religiosos.

in Eremitis honorare S. Augustinum, in Monachis S. Benedictum, in Minoribus S. Franciscum, in Prædicatoribus S. Dominicum, in alijs alios viros sanctitate claros. Enimuerò summa illa quam de Societate imbiberat opinio, admirandos in eo excitabat effectus.

Amor in Societatem IESV.

Ac primò amorem quemdam intimum tenerimumque aduersus Societatem, cuius lætis successibus gestire eum vidisses, sollicitum famæ ac nominis eius sempiterni, quam Matrem scilicet appellabat. In quanto autem beneficio duceret, Religioni se esse adscriptum,

Exoscula-
tur status
sui vestem.

scriptum, vestibulque Religionis indutum, arguit insignis quidam pietatis actus, quem manè, inter vestiendum quotidie exercebat, imitatu dignum, atque his ab eo verbis expressum: *Cum tunicam tenebis manu, prius quam induaris, exosculare, letus te etiamnum dignum esse, qui vestiarius insignibus Christi.* Atque hunc amorem erga Societatem eiusque vestem ad vltimum vsque vitæ spiritum conferuavit; petita etiam in eâ veste moriendi facultate, vti mox referetur. Excellens hæc de Societate opinio, ardensque in eam affectus, non solum illi conciliabant summam in eâ viuendi quietem atque oblectationem, sed & suauissimam sæpè teneritatem, quam semel iterumque mihi significauit, scriptoque expressam reliquit. Ac primùm quidem, mense Decembri anno M. DC. XX. his me verbis compellauit: *Contentissimus viuo in vocatione meâ, & magnam sæpè sensi animi teneritudinem erga Societatem.* Iterùm, mense Iunio anni M. DC. XXI. prius ferè bimestri quam è viuis abiret, *Viuo, inquit, maximè contentus: numquam, laus Deo, tentatus fui; & hoc semestri talem affectum sensi erga Societatem, qualem numquam antea.*

Dicere solebat, sperare se, duabus præcipuè rebus Societatem diu incolumem fore. Primâ, quòd malis omnibus in eâ pateret ad dimif-

dimissionem ianua. Alterâ, quòd bonis omnibus præclusa esset ambitionis via, per dignitatum abdicationem, quas accipere Professores non possent, ut neque ab Ordine dimitti; quas ob res Societati gratulabatur. Augurabatur Societatis numerum ad sexdecim aut octodecim capitum millia peruenturum; amplius nihil esse necesse: nam si excederet, agere feruatum iri disciplinam, difficilemque fore in tantâ multitudine gubernationem.

Iam, uti amabat Matrem, ita & filios complectebatur honorabatque, & res eius ceteras omnes: quod sequentibus indicijs intelligitur. Qui semel ei præfuerat, is perpetuò ab eo amabatur, colebaturque perinde atque adhuc cum imperio præflet. Tantâ ei erant in opinione Sacerdotes, ut inter ambulandum, seu domi seu foris, dimidio palmæ spatium ab ijs retrò distaret, ne eorum latera vicinitate exæquaret; ijsque præsentibus pauca, nec nisi verecunde proferebat. Quoties domi Sacerdos aliquis ætate grauior occurreret, decedebat aliquantum de viâ, morabaturque tantisper, aperto inclinatoque capite, dum Sacerdos transisset, tumque ille pergebat.

*Amabat,
venerabaturque
homines omnes
Societatis.*

De Professoribus Patribus ita scripsit: *Professorum ero obseruantissimus; utpote quorum gradus plus mereretur honoris. Si quem Societatis*

tatis hominem in plateis fortè conspicaretur, protinus suaui alacritatis beneuolentiæque significatione salutabat, ceterà licet ignotum, neque ad hoc temporis visum: rogatusque à socio aliquando, quid tantam in ignotos præ se ferret affabilitatem; respondit: *Quia fratres mei sunt.* Eaque familiaritate cum Patribus Fratribusque exteris domi versabatur, ac si pridem omnes noti familiareque fuissent. Quoties nostrum aliqui longinquis è mundi partibus aduentabant, ad complectendos eos, pro more legum nostrarum, diligentissimus aderat; eorumque, quibuscum fortè tum loquebatur, societate tantisper abdicatâ, ad id officij alacer aduolabat, quod iam inde Apostolorum memoriâ natum seruatumque à priscis Monachis ac viris Religiosis, illi amplexum pacis appellabant. Id verò faciebat vultu hilari, capite aperto, ac decenter prono, submisso ad terram corpore: opinatus sub hospitis personâ se Christum accipere, affirmantem, *Qui vos recipit, me recipit.* Hunc morem filios suos edocebat magnus ille Occidentalium Monachorum Patriarcha Benedictus, præscribens hanc legem: *Venientibus siue discedentibus hospitibus inclinato capite, & prostrato omni corpore in terrâ, Christus in eis adoretur, qui & suscipitur.* Hac cogitatione Ioannes hospites nostros

*Amor in
externos
nostros.*

Matth. 10.

Regulâ 53.

ex

ex more complectebatur; aiebatque, sibi quidem iucundissimum futurum fuisse, si venientibus abeuntibusque nostris signum aliquod ere datum fuisset, quo audito omnes ad ianuam descenderent, complectendi monstrandæque charitatis ergo. Singulari semper affectu (vt inter omnes constat) ferebatur in Fratres nostros Coadiutores, quibuscum magnâ quoque iucunditate versabatur. Nam cum ad alios indifferenter accederet, ad hos sub colloquendi horam se studio conferebat, quod cum illis pro suâ simplicitate candoreque videretur liberius de cælestibus rebus agere posse, sensusque in meditatione perceptos cum fructu effundere. Hos quoties vel eminus prætereuntes vidisset, statim nudato capite salutabat, etsi inuicem illi longitudine interualli salutantem subinde non obseruarent. Ipsi verò, quod sancti cuiusdam Adolescentis opinionem de eo comprehendissent, & consuetudinem eius expetebant, & fidenter etiam vt cum eo loquerentur, ab eoque instruerentur, ad se inuitabant. Et quidem etsi per concessæ colloquutionis tempus fruendi eius copia defuisset, cum fortè ad obeunda diebus Festis templa facultatem impetrassent, Ioannem sibi comitem dari à Superioribus exorabant; atque ipse cubiculo euocatus, facilitate magnâ, ingenuaque cha-

H ritate

ritate eis obsequebatur; nec per viam, nisi diuinis de rebus, verba faciebat. Conspicatus aliquando collocutionis tempore, quemdam solitariè stantem, Patri cuidam quocum agebat, Quidni, mi Pater, ait, ad bonum illum Fratrem sine socio stantem, alloquendum recreandumque accedimus? Aliàs frequenter duobus simul Coadiutoribus visis, ipse tertium se admiscebat, officij præstandi causâ; aliorum suorum collegarum societate non inurbanè desertâ; qui studio eius approbato, mox ita inter sese: *Fateri denique necesse est, Iuuenem hunc reuerà esse sanctum.* Dicit non potest, quantâ eos charitate, cum ægri essent, habebat. Sæpius visebat per diem, cælestibus, nec iniucundis colloquijs recreabat: æstate, feruentioribus horis, aquam eis è fonte recentem hauriebat, ori refrigerando propinabat, lauandis manibus affundebat; atque vt eorum corpora reficiebat aquæ recentis frigore, sic animos accendebat recreabatque ardente illâ charitate, quâ promptissimè illis seruebat. Diebus Veneris, quando Hortatio domi haberi solet, lubens à cœnâ, quæ dicta erant, ijs repetebat; quotidie verò historiam aliquam de beatissimâ Virgine adferebat. Cumque illi explorationum haberent, quâ ferè horâ venire solet, magno eius desiderio opperiebantur aduentum,

IOANNIS BERCHMANNI. 115
tum, lætiq̄ue iactabant, Iam mox aderit
Ioannes ad historiam narrandam. Et si quan-
do impeditus ad horam fortè non venisset,
Domus Ministrum exorabant, vt venire
eum iuberet, adeò præsentia illius consolari
se experiebantur. Quotidie ad ægrorum om-
nium lectulos promiscuè visibat, ab ingressu
nosocomij exorsus; eosq̄ue solabatur diutiùs
qui (quòd rariùs visebantur) maiore solatio
indigebant. Ex cubiculis, vbi maiores depre-
hendebat visitantium cœtus, breuissimè ex-
cedebat ad eos, quorum lectuli nullo confor-
tio cingebantur. Quoniam autem aliquan-
do per contagionis metum eâ visitandi li-
centia per dies aliquot domesticis fuerat à
Superioribus interdictum, Ioannes, qui visen-
di officio defungi pro more non poterat, ab
Ægrorum curatore diligenter quærebat, ec-
qui singuli valerent. Hanc tantam charitatis
prolixitatem non ægris modò, sed valentibus
quoque præstabat, quoties obsequium suum
poscebatur; vixq̄ue pronuntiatis verbis,
promptus, hac similive formâ respondebat:
Effectum dabo, mi Pater, & lubens. Si labo-
raret P. Minister de reperiendo quem so-
cium adderet egredi cupientibus, Ioannes
unicum eius erat perfugium, obtemperabat-
q̄ue semper, nullo commutato verbo. Ag-
quia semel à studijs ad comitandum auoca-

H 2 tus,

tus, (cū tuendis fortè Philosophiæ thesibus ardentius incumberet, temporeque egeret) senserat aduersus imperium internam quamdam obluetationem; & in præsens quidem, nullo dato signo, comitatus fuit, sed mox domum reuersus, ad suum illum animi motum aduertere, diebus aliquot singulare examen adhibere, maturas præterea considerationes infumere, donec paulò post, ad me venit indicatum, partam tandem, diuinâ ope, sui ipsius victoriam, neque iam vllam persentificare se repugnationem.

Peractis Philosophiæ disputationibus, sæpius eo Minister ad egrediendum utebatur, siue quòd plures eius appeterent societatem, siue quòd vacuus nullus illo promptior esset, aut magis præstò: euenitque subinde, vt vix cum vno aliquo regressus domum, denuò cum altero egredi iuberetur. Ac semel, flagrantissimis æstatis caloribus, ter quaterve die vno foras egressus, cubiculi eius contubernalis, vicem Ioannis miseratus, Obsecro te, mi frater, inquit, vide etiam atque etiam quid agas, neque per imprudentiam pecces, aut certè in morbum te calores isti conijcient. Tum ille placidè, Mi frater, ait, prudentiam ego Moderatoribus relinquo; obedire mea solius cautio est. Festo fortè die Scholasticus aliquis, feruentissimo leonis sidere, sub ipsum
meri-

meridiem egredi parabat: addubitans P. Minister quem ei comitem iungeret, Ioannem tandem designauit. Is in cubiculo repertus coronam rotariam voluere, nihilo segnius quam rogabatur, operam comitandi addixit, priorque alterum ad ianuam præuenit, qui eum tantis cæli caloribus ad Carthusianorum Cœnobium longè sanè à Romano Collegio abduxit; ibique vocato Monasterij Priore, cum eo seorsim in cubiculum secedente, Ioannem duorum à se cubiculorum spatio interclusum relinquit. Mox Cœnobio cum eo egressus, Ioannes disertè hæc socio verba infregit: Existimas, prò dolor, mi Frater, ignorare me quid intrò negotij gesseris; at ego plus nimio id habeo exploratum. Tu de uocatione tuâ deserendâ agitas; at non ita eueniet: ego pro te tam crebris Deum fatigabo precibus, vt respuere eam non valeas. Hic ille deprehensum se sentiens, obstupuit scilicet; & quoniam cum Cœnobiarchâ sic iam conuenerat, vt ille ad Rectorem in Collegium hac de re acturus veniret, quando nempe ipse Collegio abesset; Ioanni persuadere nitabatur, vt lectionis audiendæ obtentu, ad Professorum domum tantisper secum digrederetur. At obnixus Ioannes, Non, inquit, sed in Collegium reuertamur. quò cum illum perduxisset, statim ad me accurrens, rem

omnem uti erat explicauit. Ego Adolefcentem, probum fanè atque egregiè religiosum, protinus ad me accersui, reperi omnem eius pugnam esse ab animi deiectione ac inœstima, quâ sibi iam impar atque inidoneus arduis illis Societatis muneribus administrandis, ac nullum operæ suæ pretium facturum esse videbatur: quare in eam venerat opinionem, salubrius facturum, si in locum aliquem se reciperet, ubi sui solius cura gerenda esset. Consolatus sum trepidantem, fraudem ignorantem detexi, à turbatione ad tranquillitatem haud grauatè traduxi, præcipuè, quòd amaret magnique duceret Societatem. Gratias mihi habuit, viuitq; etiamnum inter nos opinione probissimi viri, atque operæ strenuissimæ famâ. Huius tamen facti laudem malignus dæmon Ioanni in calumniam vertit ad extremam vsque vitam, quemadmodum loco suo commemorabo.

Res altera momenti maximi, dignaque quam eius imitatione vniuersi amplectamur, illa est: quòd Ioannes propter augustam illam existimationem, quæ ei de Societatis instituto ac moribus iam nata erat, hanc quoque de eâ apud se sententiam statuebat: Societatem nimirum tam bonis esse legibus vinctam, tam aptè constitutam ex præscripto Euangelicorum Consiliorum, ut si nos
ad

ad amissim communi eius vitæ accommo-
darem, si ordinem, si leges eius teneremus,
non solum in viros sanctos ac perfectos, ve-
rum etiam ad ipsum virtutum omnium cul-
men, gradumque editissimum perfectionis,
re nullâ aliâ adhibitâ, euaderemus. Atque
utinam verissimum id esse intelligerent cul-
tores omnes religiosæ vitæ, qui sæpe non con-
tenti sanctorum suorum fundatorum legi-
bus atque institutis, temerariâ quadam auda-
ciâ, atque imprudente impetu amant res no-
uas adiungere, ambulantes in mirabilibus su-
per se, insolitâ quadam seueritate ac contra-
ctione, de quâ tandem imbecillior natura re-
mittere cogitur, referunturque retrò ipsi, im-
manibus deiectionibus, tantaque celeritate
desistunt, quantâ susceperant leuitate; aut,
asuperiorem reputantes virtutis viam, defi-
ciunt, abijciuntque in vitia sese & licentiam;
aut cæco sui amore capti, inflati que, dicunt
cum Phariseo: *Non sum sicut ceteri hominum.*
indeque in præcipitia prouunt, vnde incon-
sultius eniti moliebantur; aut denique vale-
tudinem celerius labefactando, student ad-
ipiscendis inter Religiosos commoditatibus;
aut si ijs non student, Ordo ipse Religiosus,
vtpote materno in suos affectu, communi
charitatis impulsus impetu, eas illis, quas po-
test decetque, immunitates indulget. Atque

ita, qui sublimiùs volare conabantur ceteris, nec ceteros æquare passibus, nec communem cum ijs vitam aut leges valent obseruare. Ioanni certè non erat hæc morum via, qui communis vitæ amantissimus, pro insigni ducebat asperitate ac perfectione, alligare se accuratè seruandis legibus quotidianæ vitæ, illudque vsurpabat: *Mea pænitentia maximè est vita communis.* Contrà verò, instar pestis, singularitatem omnem in se, alijsque oderat ac defugiebat, principijsque suis hoc quoque adscripserat: *Sequi in omnibus communitatem, & maximè odisse singularitates.* Scriptum reliquit, *Singularitatem esse recessum quemdam abductionemque à communi more ac consuetudine sine necessitate aut causâ; eius actus esse, ambire, aut citra necessitatem sumere cibos, vestes, resve singulares. Communibus se aliorum omnium occupationibus eximere:* quale esse, aiebat, si quis præter Societatis morem, communi se aliorum relaxationi subduceret, similibusve (quæ obeunt ceteri) exercitijs se suffuraretur: neque eo tolli actionis singularitatem, quòd Superiorum approbatione aut permissu facta esset, sed demi malitiam solummodò iudicabat, cum sic esset scilicet obedientiæ permissu facta. Ad extremum adiungit, *singularitatem inimicam esse charitati, vitam vero communem* (præterquam quòd longè

De singularitatis vitio.

Communi se colloquio subducere, singularitatis indicium est.

longè tutissima sit) *certissimum esse medium
obtinendæ sanctitatis, procul omni periculo ina-
nis gloriæ.*

Insuper dicere solebat, quemlibet scire de-
bere, quemadmodum se ijs accommodare
oporteret quibuscum viuit; eamque virtu-
tem esse propriam operantium Societatis,
qui vni animarum quæstui intenti, illud Pau-
li usurpare possint: *Omniùs omnia factus sum,
vt Christum lucrifaciam.*

Viuebat nobiscum Ioannes eo animi pro-
posito ac decreto, vt nulla omnino in re esset
singularis; sed contra perpetuò se ad com-
munem vitam fingeret, atque accommoda-
ret; vt quodlibet communis vitæ opus, quan-
tumuis minimum, perfectione maximâ præ-
staret; atq; hanc laudem sic iudicio omnium
abstulit, vt per fugam singularitatis, sectando
communis vitæ vestigia, planè supra commu-
nem virtutem omnium extiterit singularis;
non eâ solummodò re, quòd minima maxi-
mi fecerit; sed quòd minima illa, quæ singu-
lis in rebus accuratè obseruabat, fuerint in-
star vermiculati cuiusdam ac versicoloris
encausti, quo res quæque iniustæ atque orna-
tæ, Deo hominibusque gratiores & pretij et-
iam maioris reddebantur. Nam sane qui mi-
nima illa rebus communibus dempserit, si-
mul eis splendorem, pretium perfectionem-

H s que

*Omnibus se
accommo-
dabat, et-
iam in lu-
su.*

que detraxerit. atque illud in re minimâ non minimo subseruiat exemplo. Non iuuabat Ioannem lusus, sed magis differendo disputandoque capiebatur. Tamen vacationum diebus (cùm Scholastici in vineam eunt) si à quoquam ad ludendum inuitaretur, ijs horis quibus fas est vel trudiculis ludere, quibus in oblongâ mensâ per angustum fornicem, mobilemque sphæram eburneæ pilæ traijciuntur; vel laminis saxisve missilibus quæ ad signum propositum manu proijciuntur, colludebat, vt alijs se accommodaret.

Quemcumque recens aduentantem admittebat in societatem lusus, etiam si per dendi certus fieret, imperitiâ accedentis, & quidem omni animi contentione ludebat, neque aliud intereâ verbis atque animo agebat, ludebatque dexterè ac scitè. Numquam priùs ordiebatur, quàm salutare Crucis signum publicè expressisset; quod omni item actui præmittebat. Numquam in lusu aut verbis contendebat, aut vocem clamosiorem edebat; seu dexterè caderet iactus, seu sinistrè. Si vincebatur, statim genibus flexis Angelicæ salutationis sponsionem victoribus persoluebat; si victor erat, neque insolenter gestiebat, neque victis insultabat. Quæ omnis adiunctarum rerum collectio, lulum (rem alioqui genere suo mediam atque indifferentem) erigit

erigit in præstantiam actionis bonæ ac laudatæ.

Plurimæ id genus res de Ioanne commemorari possunt, quas qui historiæ grauitatem ijs narrandis violandam esse putarent, silentio essent præterituri; at ij qui veriùs sanctitatem religionemque æstimant, soliti non ad splendorem, sed ad vtilitatem referre virtutes, totidem esse margaritas iudicabunt, legendique gratulabundi. Et ego, qui aliud, quam prodesse plurimis, propositum mihi nihil habeo, ea scribo, vt adolescentibus nostris, qui in studia incumbunt, pro regulâ sint atque exemplo vitæ quotidianæ. Ac tria præterea supersunt particulatim enarranda. Primum, quantâ diligentiam animum ad scientiarum studia applicarit. Alterum, quas præcipuè virtutes ostenderit exercueritque in actionibus officijque domesticæ vitæ. Tertium, quantum pietati religionique deditus fuerit.

Quantum ad studia Romana attinet, tribus præceptoribus vsus est. Philosophiæ vno, qui triennio ei Logicam, Physicam, Metaphysicam explicauit: altero Mathematices, quam simul audiendo Physicam didicit: tertio Ethices, quæ ei Metaphysicæ tempore tradita fuit. Hos eximio quodam amore reuerentiaque complectabatur, pro ijsque

Quo aduersus Præceptores animo.

per

per diem bis minimum orabat quotidie. Illi
 verò à quo Philosophiam docebatur, extre-
 mis vitæ mensibus, schedam ineunte ferè
 mense in cubiculum adferebat; quo certum
 orationum pœnarumque (quas pro eo per
 eum mensem penderet) numerum oppigne-
 rabat: quem eundem morem sollemniori-
 bus quibusdam Festis erga Admodum Re-
 uerendum P. Præpositum Generalem inge-
 nuâ simplicitate seruabat. De eius ingenio,
 studendi que ratione, ita Philosophiæ Profes-
 sor testatus est: *De studijs Ioannis illud primum
 affirmare possum, præter ingenium excellentis-
 simum, rerumque simul multarum sublimi in gra-
 du capacissimum, fuisse in eo studium diligen-
 tiamque singularem, quam non posse omnino à
 quoquam superari existimo, cuius similem vidisse
 me in ullo alio non memini. Deinde eò cogita-
 tiones suas omnes intendebat, ut omnes ad res,
 etiamsi fortè numquam profuturas, idoneum se
 redderet; ratus debere vnum quemcumque So-
 cietatis hominem (viti ille mihi loquebatur) ha-
 bere pectus amplum, capaxque vel dimidiati mun-
 di. quare nulli parcebat studio aut labori ad res
 omnes, linguas, disciplinas, scientias perdiscen-
 das. Denique in studijs suis ita perpetuò è Præ-
 ceptorum suorum iudicijs præceptisque pende-
 bat, ut nihil omnino faceret arbitrio suo, gauderetque
 rationem eis reddere laborum suorum, minima-*
rumque

rumq; rerum, summâ cum honoris significatio-
 ne. Illud præterea antiquum illi erat, in
 orationibus, commentationibus, collectioni-
 busq; animi, de studijs seriò peragendis, fir-
 miter secum statuere; ad quæ subinde hisce
 verbis scriptis sese excitabat: *In Religionem
 venisti, non otij, sed laboris gratiâ. Hæretici
 tanto conatu studia sua aduersus Christum con-
 ferunt; tu pro tuendo Christo diligentiam inter-
 mittes? Seculares contentione tantâ ad inania
 honoris præmia labores conferunt studiorum, &
 tu minus diuinæ gloriæ cupidus eris, quàm illi
 laudis suæ? Serio te igitur ad studia applicato;
 nullam vel minimam temporis particulam per-
 dito, & quidquid inter disputandum exceptu
 dignum audieris, adnotato.*

Semper igitur duo illa, quæ apud se decre-
 uerat, constantissimè tenebat: & quem nul-
 lus frangebat labor, tum quoque maxima-
 rum rerum effectrix constantia egregiæ eru-
 ditionis fastigio collocauit. Iam, ne quid tem-
 poris otioso efflueret, perpetuò secum habe-
 bat libellum aliquem aut sacrum, aut studijs
 vtilem; eumq; si quo loco diutiùs ei reman-
 endum erat, statim explicabat, legebatq;.
 Calamariam thecam ad disputationes sem-
 per adferebat in scholam; altissimoq; silen-
 tio ad argumenta responsa q; attendens, re
 nullâ aliâ distractus, si quid audiret expeditu
 diffi-

difficile, aut clariùs explicatum, breuiter excipiebat scripto. Alterumque præterea libellum sibi confecerat, titulo, *Boni Scholastici Societatis*, in quem documenta varia è Regulis maximam partem decerpta congesserat, vtilem fanè nostris omnibus, quemque his verbis absoluit: *Denique memor sit in omnibus se filium esse adeò bonæ Matris Societatis IESV.* Magni omninò faciebat doctrinam Præceptoris sui, omnesque eius opiniones non solùm tuebatur ipse, sed & collegas, vt id quoque facerent, adducebat. Ad aliorum Professorum scripta numquam diuertebat, vixque etiam oppugnari sententiam Magistri sui patiebatur; qui sensus eius cum publicè notus esset, subinde nonnulli Patrum, præsentente Ioanne, per iocum sententiæ alicuius auctoritatem eleuabant, vt Ioannes ad tuendam eam (quâ erat animi alacritate ac promptitudine) acriter se obiectaret.

In cubiculo stans semper studebat quiete magnâ, dubitationesque breui excipiebat chartâ, Magistro mox proponendas. Si quid in dictatis occurrebat perplexius, quod explicare ipse non valeret, animum, instar præparati foli, explicabat Deo, ad diuinæ sapientiæ fatus excipiendos, orabatque genibus flexis: *Domine tu scis, hanc me rem absque opetua per tenuitatem meam assequi non posse:*
obsecro,

obsecro, adesto mihi hallucinanti. Da mihi, Domine, sedium tuarum astricticem Sapientiam, ut mecum sit, & mecum laboret: aperi mihi huius rei intelligentiam. Asserebatque, se multum hac prece lucis impetrare. Tempus studijs assignatum, vniuersum studijs impendebat, nisi fortè contentionem remittere cogeret capitis dolor, quem aut sacri alicuius libelli, aut Rosarij recitatione mitigabat.

Quantumuis in studia esset procliuus, promptissimè tamen ea absque omni etiam repugnatione interrumperebat, quocumque alio negotio sibi à Superioribus dato, seu Sacris ministrandi, seu alios foras comitandi. Præceptorem suum honore longè maximo obseruabat. neq; triennij tempore rem vllam (quæ meritò ei displicere posset) aut factò aut verbo admisit: apud omnes numquam nisi honorificentissimè de eo locutus. Quoties ad Magistri cubiculum ibat, dubiorum proponendorum causà, si intrò adesse aliquem percepisset, foris ipse expectabat; aliòque egresso, ingrediebatur oculis demissis, nec in eum intuens: quòd iam nosset scilicet quem alloquebatur; habitoque honore, aperto manebat capite, dum iussus operire, tegeter quidem, sed nouà quaque proposità quæstione, denuò nudaret, tegeterque (ut si bene moratus filius adstaret patri) quod interloquen-

loquendum quoque cum Superioribus tenebat. Tum dubitationes Magistro proponebat, Latino semper sermone: ac si primâ statim explicatione responsionem non caperet, post exiguam cogitationis moram, modesto cum risu, apertè simpliciterque respondebat; *Verè, Pater, non intellexi.* at quando assequeretur quidem, sed tamen propositæ abs se quæstioni iudicabat non esse penitus allatam lucem, ne contendendi studio videretur Magistri sententiam oppugnare velle, ad eum modum respondebat, ac si suæ vitio tenuitatis tenebras nondum penetrasset, quibus discussis, mox reddito inclinati capitis honore, discedebat. Si quando autem vnâ cum alijs collegis in Professoris fuisset cubiculum per causam aliquam aduocatus, quamprimum opportunè poterat, religiosâ se libertate recipiebat, abibatque gratiâ tantâ, vt remanentium nemo offenderetur. Prius aliquantò egredi cubiculo consuêrat, quàm scholæ signo manè vesperique vocaretur, ibatque ad Templum, salutaturus, vt dicitur, augustissimum Eucharistiæ Sacramentum: sed signo audito, erigens se, subito ad portam festinabat, ibique ceterorum expectans conuentum, legendo libello suo id temporis occupabat. Ad scholam ibat redibatque seuerè sibi indicto silentio. In scholâ scriptioni sic atten-

attendeat, ut nec de libro oculos tolleret. Numquam de Magistri dictantis velocitate questus est; sed si quod ei verbum transiliendum fuerat, aut à scholâ, si permetteret tempus, reponebat è proximè assidentis libro, aut domi, petitâ à Superiore facultate, è collegæ cuiuspiam codice excerptum restituebat. Si audiret dictanti Magistro grauem excitatum esse ab aliquo strepitum, vultus indicio id ægrè se quoque ferre ostendebat, ut auctores admoneret, quietemque conciliaret. Audito signo ad lectionum disputationumque finem, protinus erigebat sese, obedientiæ nimirum præstandæ obsequio: si verò lectio disputatione solito longius extraheretur, tum ille contorquere sese, ac veluti prunis candentibus insistens propè diffluere. Lectione finitâ, pro more, Nobilioribus quibusdam adolescentibus eam medio horæ spatio repetebat: eratque res admiratione digna, videre quantâ eum demissione colerent, obtemperarentque. temporis constituti spatium lapso, statim omnibus ad scholæ ianuam relictis abibat, ne perfectè quidem reddito quæstionum responso, ut leges obseruaret. Domesticas repetitiones, disputationesque silens attentusque auscultabat; ac si suæ essent disputandi vices, insigni id præstabat alacritate, iustoque relicto spatio, (quo is, cui re-

I spon-

spondendum erat, & repeteret obiectionem, & responsum suum ipse pro commoditate explicaret) nihil interpellabat. Tum demum responsum acriter oppugnabat, nullâ quidem inflammati animi, vocisve erumpentis concitatione, sed æquali solitaque tranquillitate. Si contrâ respondendum illi erat, felicissimè disputantium ratiocinationes totidem planè verbis repetebat, respondebatque accuratè, non minore claritate quàm ordine, ac viâ, depressis semper per modestiam oculis: vtque manifestum sit temerè nihil à Ioanne in rebus licet minimis fieri solitum, sed consultò omnia ac præfinitò, placuit hoc loco prodere quod examine studiorum imminente fecit; exile quidem illud, sed fortè non inutile studiosis.

Admonitus examinatum se iri de vniuersâ Philosophiâ ad 19. Martij, die S. Iosepho festo, anno M. DC. XXI. præparauit exemplò sese, præparationemque adhibitam ita litteris consignauit: Præses examinis huius esto S. Iosephus: deprecatrix beatissima Virgo. Primò, vt feliciter eueniat, semel flagello e funiculis texto meipsum accipiam; pœnam aliquam publicè in triclinio obibo; Rosariam coronam vnâ recitabo; denique faustum Patris Rectoris auspiciam adhibebo. Si fortunatè verterit, tria S. Iosepho Rosaria adnumera-

merabo, &c. Manè dictata percurram, ab illius istiusve materiæ tractatione exorsus. Et si sanctissima Virgo sanctusque Iosephus annuerint ut vniuersam peruasero, huius illiusve operis præstandi reum me faciam. Animum præsentem adferam ad ipsum examen, respondeboque alacriter, atque è formulâ semper, *Nego, concedo, distinguo, explico*. Responsis interdum inferam breues exceptiunculas, *verbi gratia; nego & do instantiam*. In explicando non fusus, sed astrictus ero, & clarus; longioribus verborum explicationibus non prius respondebo, quàm vel à Magistro, vel à me fuerint collecta. Hisce tam minutis se rebus astringebat, parabatque, consilio salubri magis quàm specioso. Sacer-

*P. Ioannes
Gouda.*

*Ut se ad
ruendas
Philosophicæ
quæstiones
compara-
rit.*

studioque ad eam obeundam comparauit. Vnum prætereà addebat, quo facile liquebit, quàm procul omni honoris ambitione auraque populari haberet animum, qui non tam doctrinam, quàm virtutem, vnicum doctrinæ decus, affectabat: nimirum consuluit conscientiæ Præfectum, (qui illi quoque à pœnitentiæ sacris erat) foretne è maiore Dei gloriâ, efficere omni conatu ne publicè Philosophicas quæstiones tueretur, an potius quod sibi munus iam impositum erat, nullâ recusatione susciperet, nec ne. Atque ille ex vnâ iam dicti Patris sententiâ pendebat, haud dubiè facturum quidquid ille suafisset: sed is modestissimâ quidem iuuenis continentiam latus, ne omnino tamen intercederet vllumve obijceret impedimentum, adhortatus est. Quo auctore, positas de vniuersâ Philosophiâ theses publicè propugnauit VIII. Idus Iulias anni M. DC. XXI. non minore ingenij, quàm modestiæ eruditionisque laude: quippe qui perfecta semper extiterat imago probi Scholastici Societatis nostræ.

Alterum quod restat pertractandum, illud erat, quantâ perfectione res eas obibat quotidie, quæ ab Alumnis promiscuè administrantur, quo tempore studijs operam dant, quamquam pauca id genus supersint, post bonam seriem rerum iam suprâ allatarum.

Obser-

Observantissimus semper extitit suorum Superiorum, in quibus, utpote Dei Vicarijs, diuinam auctoritatem reuerbatur; quos nunquam, nisi iuberetur, aperto alloqui capite sustinebat: quorum non solum mandata, sed & iudicia comprobabat; quibus denique domesticorum omnium animos ita conciliare nitentur, ut æquali amore reuerentiaque aduersus eos ferrentur, ipsique pari fiducia, sine furo, verborumque inuolucris, mentis etiam patefacere adyta. quæ de re sic in hæc verba scripsit: *Apud Superiores meos & Patres spirituales esse conabor candidus totus & sincerus, & veluti aqua purissima.* Neque solum non sensit ullam unquam ab aliquo Superiorum animi abalienationem, sed neque cogitando sibi in mentem venisse ullius auersionis, aut ab ullo Superiorum, aut eorum præceptis, aut iudicijs & opinione indicavit, tanti eorum faciebat auctoritatem.

Trium mihi rerum rationem hebdomadis singulis constantissime reddebat; an silentij leges obseruasset; an de rebus sacris sermonem instituisset; an propositorum inter orandum factorum tenax fuisset. Tria sibi esse solatio præ ceteris in vitâ, dicebat; primum, castitatis illibatæ florem abs se esse perpetuo conseruatum: alterum, numquam deliberatâ voluntate commissam abs se

Qua eius reuerentia in Superiores.

Trium rerum rationem reddit quibusque hebdomadis. Tribus præcipue fruitur solatijs.

vllam venialem culpam: postremum, potuiff-
se se. semper de internis animi sui rebus cum
Superiore, tamquam cum ipso Deo, tractare.

Quotiescumque, religionis ergô, pœnam
aliquam decerni sibi à Superiore petebat,
supplicem se cuiuscumque Superioris geni-
bus aduoluebat. Numquam defugiebat vl-
lius rei sibi impositæ administrationem, sed
absque omni recusatione suscipiebat. Iustus
ministrare Sacro Sacerdotis cuiusdam, qui
benè diu faciebat, & incommodâ studiosis
horâ, pluribus id mensibus egit, nihil um-
quam questus. Aliàs ægro in ministrum da-
tus, qui Sacris incertâ, pro valetudine, horâ
operabatur, cùm ædituus se molestiam illius
dolere diceret, At mihi, inquit, numquam
molestum est ministrare Sacris. Quoties ad
Ædem IESV seu sollempnis seu priuati Sacri
causâ mittebatur, ingrediendo egrediendo-
que Sacrarium, breuem semper orationem
genibus fundebat flexis; ac si remanendum
diutiùs foret, in angulum Sacrarij silentio se
recipiebat, voluebatque aut Rosarij sphæru-
las, aut libellum suum sacrum, aut Psalmos
tacitus recitabat.

Cùm in Professorum Domum quem-
piam comitatum mittebatur, ex eo sciscitari
solebat, multine temporis res esset quam tra-
ctandam haberet: illique se temporis aptans,
tantif-

*Obedientiã
quanta.*

*P Ioannes
Baptista
Ferrati.*

*Marcus
Anton.
Doria,*

tantisper in Templo orabat, lapsoque iam propè spatio ad portam orans legensve operiebatur, ut socio redituro præstò esset.

Gaudebat se ijs comitem iungi qui per fora Dominicis Festisq; diebus conciones Romanæ cogunt ad tradendam doctrinam Christianam. Alumnos nostros Scholasticos, quibus nondum concessum est aliorum procurare salutem, aiebat, similes esse molossis illis fidelibus, quos heri catenâ vinctos domi cohibent; sed diebus Festis solutos mitti in forum ad allatrandos peccatores. Contigit fortè eum mitti concionatum die Festo aliquo in loca vicina Mariæ de Montibus. Hic in satellitium quoddam incidit rixâ contentionibusque egregiè inflammatum, simul alij nonnulli (quibus illic ludendi cupiditas incesserat) cessuros se loco negabant, iubebantque faceffere Ioannem cum suâ, quam insistere nitebatur, sedeculâ; affirmantes sibi constitutum esse ludere, non verba audire.

Ioannes nullo commutato verbo, in proximam Virginis ædem ingressus, orationi se dat, moxque reuersus, atque ad dicendum animum comparans, monetur à socio, videat ne contumeliam aliquam insignem à petulantissimo illo hominum grege accipiat: at ille socio, Ne dubita, inquit, nam ego de beatissimæ Virginis ope sic spero fidoque, ut

Gaudet in plateis & foris catechesim docere.

Fiducia in beatissimâ Virgine.

*Mira petu-
lantissimi
coetus com-
mutatio.*

simul ac me audituri sunt, protinus sint rebus omnibus abstenturi atque accursuri. Quamprimùm in scamnũ suppedaneum ad dicendũ surrexit, vix cœpta Salutatione Angelicã, fatellites, intermisso iurgio; lusores, abrupto lusu, ad audiendum conuenere, dimissaque concione, simul eum omnes in Collegium æquali obseruatione ac quiete comitati sunt.

*Domesticis
seruitijs
erudiendis
proficitur.*

Data ei erat à Superioribus prouincia erudiendi seruitij nostri domestici. Id hominum genus rude atque incultum diligentissimè instruxit rebus omnibus necessarijs ad salutem; iussitque animos expiare sæpius (quod singulis alioqui mensibus, ni faciant, nostrã ijs interdictum sit Domo) & semel minimum quot mensibus sacro se epulo recreare, Rectore ipso faciente, diuinumque pabulum erogante. Munus ei fortè à Ministro commissum erat curandi cubiculi, quo utebatur spiritualium rerum Præfectus: hoc Ioannes tanto colebat nitore, tanto studio ab omni necessariã suppellectili instruebat, vt & Pater miraretur, neque quemquam ille nactus sit officij diligentia parem; istud verò speciatim prædicabat, numquam ab eo quietem suam fuisse obturbatam, numquam vniuerso officij illius tempore verbum vllum superuacaneum Ioanni excidisse.

*Charitatis
studium in
alieno cubi-
culo procu-
randa.*

Fidus cubiculi sui custos, non sine necessitate

tate

tate prodibat, dicere solitus; Societatis operarium cum in cubiculo delitescit, debere in lucem protrahi desiderio procurandæ alienæ salutis; cum verò iam prodijt ad opem animis proximorum impendendam, debere rursus reuocari desiderio cubiculi, ne scilicet diuturniore solitudine torpeat, aut effusâ nimium consuetudine elanguescat. Reperiunturque crebrò in schedulis eius scriptis hæc repetita verba: *Amabo cellam.* Quoties eiusdem sui cubiculi contubernalis in cubiculum reuertebatur, perpetuò erectus in pedes aperto eum capite salutabat. Numquam ipse in cubiculum redibat, nisi expresso Crucis signo, lustralique aspersus aquâ, & breui de genibus oratione dictâ. Quamdiu intrò in cubiculo versabatur, mensæ adstans, aut assidens, tantâ degebat quiete, vt numquam vel momento grauis fuerit contubernali; cui, quoties quid se velle diceret, Latinè ex præscripto semper respondebat.

Cum semel ei contubernalis suus dixisset, licere sibi de Rectoris auctoritate cum eo dubitationes suas Philosophicas per diem conferre, ipse deinceps prior eum admonere, perinde ac sua utilitas ageretur. Si verò focij sui valetudo fuisset morbulo aliquo tentata, Ioannes biduo triduoque lectum eius sternere, officiaque omnia deferre. Tam illustria

Amor solitudinis sollicitudine sanctâ mixtus.

Qualis in cubiculo.

Beneuolentia spontanea studiū.

virtutum documenta edebat suis illis eiusdem secum cubiculi habitatoribus, ut cum fortè aliquando (vti fit) contubernij superior statuisset Adolescentulum quemdam, qui Ioanni adhabitabat, in aliud immigrare cubiculum, tanto ille gemitu dolorem suum est testatus, ut è re esse iudicatum sit, non dirimere tam vtilem charamque societatem; adeò se præstantibus virtutum incitamentis spoliatum iri per eius absentiam querebatur, cuius in eodem cubiculo præsentia inflammari se non secus atque Angeli cuiusdam conspectu assererat. Enitebat in eius cubiculo quidam paupertinæ inopiæ splendor: nec librum, nec rem vllam non necessariam apud se habebat; quin palimpsesti cuiusdam gypsatas tabellas, tamquam superfluas, domus Ministro restituebat.

*Cubiculi
paupertas.*

*Rebus omnibus se
spoliatur.*

E Belgio Romam profectus, cingulum visum sibi aliquantò quàm aliorum præstantius, vestium curatori seruandum dedit, sumpto alio viliore. Imaginibus quoque, quas bono numero (vt discedenti datae erant) attulerat, se abdicauit; ijs solùm retentis quibus illi sua nomina inscripserant, qui preces eius flagitabant: atque his quoque, cum rogaretur, haud grauatè se nudauit: quin omnes deinde vel è Belgio, vel à ciuibus suis dono acceptas, Rectori offerebat, eiusque ad ostium,

ostium, si abesset, relinquebat; quem eius morem vel hoc signo habebat exploratum. Quòd autem aliquando vnã è chartã icunculam fratri alicui priùs dedisset, quàm à Superiore (qui non reperiēbatur) facultatem impetrasset; etiã si quidem & petendã postea facultatis proposito, & opinione facillimi consensus eam donauisset, reliquo tamen vniuersæ vitæ tempore factum deplorauit, idem tamen se culpæ illius apud Rectorem accusans, quam ne obliuio deleret, memoriæ ita commendauit: *Semel vnã imaginem dedi alteri, non priùs petitiã facultate.* Etiã si, vt dictum, petendã facultatis haberet voluntatem, & crederet donationem à Superiore approbatum iri. Die quodam rarã cum animi lætitiã dixit, se, Dei gratiã, nihil iam habere, ne imaginem chartaceam quidem; & si quid reliquum habuisset, protinus allaturum fuisse ad Rectorem. Quamquam non modò non habebat, sed ne habere quidquam cupiebat; sic omni vacabat creatarum rerum cupiditate. Sæpiusculè ab eo scriptum reperio, nulli rei animum habuisse affixum, sed omnibus expeditum. *Nulli, inquit, rei sum affectus; nihil habeo cui afficiar.*

Non rebus modò, sed affectu verum quoque se exiit.

Amore quodam singulari Religiosæ paupertatis, quamprimùm manè luce hiberni folis

Amor paupertatis.

folis

solis ad studendum poterat uti, lucernulæ suæ lumen extinguebat. Re qualibet, quæ utenda ei dabatur, facillimè erat contentus, nec umquam doloris vlllo signo minus sibi satisfactum esse ostendebat, quin petendis necessarijs verecundum se domesticis opificibus præstabat. A Patre quodam ad Cardinalem Bellarminum adductus, cum rogaretur deinde domi, nihilne ei Cardinalis dedisset; nihil dedisse respondit, neque etiam si obtulisset, fuisse accepturum: quo responso ad Cardinalem relato, laudatus ab eo fuit; narrante eandem illam fuisse beati Aloysij conditionem, qui pauperrimus esse gestiebat.

*Paupertas
oratorij.*

Toto contubernij separati tempore, non alia Crucis imago in eius oratoriolo fuit, quàm è vili rudiq̃ue ligno, atramento picta, altitudine palmæ, ante quam orabat prostratus. Ad ægri morientisq̃ue lectulum parieti affixa erat chartacea imago Virginis infantulum IESVM brachio complexæ, nec absimilis altera haud procul museoli mensâ. Rosario utebatur ebenino, sed obsoleto, nec integro; præstantioribus, quæ subinde offerebantur, repudiatis; negans altero se egere, quamdiu vile illud suum haberet. Optabat res vetustas sibi utendas dari tamquam pauperi, & pro suo in paupertatem affectu, ipsas chartæ, in quâ scribebat, oras explebat, litteris in angustum,

stum, parcimoniæ studio, compressis. Magnâ *Cura ni-*
 seruabat curâ res vsibus suis datas, dicebat- *torq; su-*
 que, nos similes debere esse statuis, quibus *pellectilis*
 sus deque est, an nouo an vetere induantur *conseruan-*
 vestimento, an nudæ sint, an ornata. Supel- *da.*
 lectilem omnem mundam custodiebat, non
 inanis alicuius munditiæ studio, sed obse-
 quio legis, iubentis rationem nitore ab vno-
 quoque habendam. Cubiculo non prius ex-
 ibat, quàm mensulam decenter composuisset.
 Vesperi cum ad somnum in lectulo se
 componeret, eo se locabat situ, quo supra de
 Tyrocinijs eius moribus dictum est; in eoque
 noctem totam immotus constanter ad auro-
 ram vsque perseuerabat. Rogatus, quâ ratio-
 ne dormiret; respondebat: Cum ad primam
 surgendum mihi est, expergiscor horâ primâ;
 cum in secundam dormiendi mihi facta co-
 pia est, somno non excitor ante secundam.
 A Ministro iussus erat præstò esse Rectori
 Sacrum semper à primâ auroræ oratione fa-
 cienti. At Rector, de tenui eius valetudine
 monitus, eo munere liberatum, dormire in
 alteram iussit horam. Ioannes morem gessit;
 contubernalemque suum obtestatus est,
 manè nullâ sui vt habitâ recordatione surge-
 ret, strepitumque ciceret, aut quiesceret, per-
 inde atque si ipse abfuisset, eam se gratiam
 diuinitus obtinuisse, vt nocte totâ altissimè
 dormiat,

dormiat, à primâ somni horâ vsque ad extremam; nec priùs expergefieri, quàm quâ horâ vigilandum sibi foret, quantumuis magno strepitu concitato.

Manè igitur perpetuò audiebat surgendi è lectulo signum, ratusque vocari se à Deo, respondebat: *Domine, quid me vis facere?* tum vestiebat sese. Excitatoremq̃ue consueta nobis formulâ *Deo gratias* apprecantem, resalutabat liberaliùs verbo vno: *Semper Deo gratias*. Vilissima domus officia singulari voluptate administrabat. Frascatam missus ad subseruendum cærimonijs Hebdomadæ sacratoris, mox vltrò domesticis gradibus expurgandis operam dedit; ceterorum post se aduentantium calceos, luto sordibusq̃; aspersos, clanculum extersit; rogatusque à quopiam (quem fallere non potuerat) cur id fecisset; modesto risu responsum declinavit. Extra dies geminos quibus hebdomadatim in triclinio operam suam locabat, cum binos præterea à Ministro concedi sibi flagitasset, obtinuit scilicet, ampliusque inedia diebus omnibus ad auferendam vesperi mensam aduentabat.

Incredibile, quantâ sollicitudine partitis sibi mensis seruiebat: nam vt oculis parcissimè indulgeret, illud tamen sagacissimè prouidebat, ne quid deficeret accumbentes. Illis verò

*Vilissimis
delectatur
officijs.*

verò haud paullò ministrabat libentiùs, qui publicis defuncti laboribus seriùs in triclinium veniebant: sub initium finemque seruiendi, ad orandum in genua se submittebat, postremus ferè ministrorum triclinio excedere consuetus.

Sabbati diebus omnibus manè ac vesperi in culinà eluendis lancibus operam nauabat: deprehensusque à Rectore inseruire mensæ frequentius, cùm id ei vetaretur, tam alacriter desijt, quàm promptè antea ministrarat. Non possum non referre hoc loco rem & à nostris domi, & ab externis sæpiùs obseruatam; nimirum Ioannem, finito anterioris mensæ ministerio, solitum in templum venire ad venerandam sanctissimam Eucharistiam, interuallo illo quod inter priorem alteramque interest mensam; ac tum si signum prandij daretur cùm aut curuare genua cœpisset, aut incuruasset, abruptà statim aut intermissâ genuflexione, ad triclinium redire, diligentissimè notatum: adeò promptè exacteque legibus parère consuerat. Nemo Scholasticorum illo frequentior aut publicas in triclinio pœnas de seipso sumebat, aut demissionis mortificationisque specimen dabat. Septimanis singulis pannosâ lacernâ aut veste suâ genus aliquod humilioris exercitationis publicè edebat, salubri multorum exem-

*Publica in
triclinio
demissionis
exercitia.*

exemplo: atque vt leues hafce contumelias duceret, non eò tamen negligebat: quin aliquando mihi affirmavit, fingulari fe toties dulcedine perfundi diuinitus, quoties vel Patrum Fratrumque accumbentium pedes exoscularetur, quos ambabus ille manibus non sine amoris cuiusdam fignificatione, prehensabat. Quà ego re compertâ, cum ad me vltro pœnam aliquam subeundam publicè exoraturus veniret, dicere illi cõfueueram, Subi pœnam illam tibi fuauem ac iucundam.

Non solùm (quando ei per hebdomadam id munus obtigerat) mēfarum analec̃ta sportulis feruata ad portam lætus pauperibus erogabat, sed quoties is, cuius ea cura, aut æger aut occupatus aberat, vel indicasse id Ioanni sufficebat vt promptissimè aduolaret; eratque vulgò per fugium omnium ad id genus officia ambitiosissimè suscipienda, si quis impeditior vicem ei suam demandasset. Purgandarum curandarumque lampadum (quæ per Domus ambulationes & porticus lucent) munus impositum ei fuit; quod olim quoque in Romano Collegio B. Aloysio fuerat commendatum: nec facile verbis exprimi queat, quantâ hoc negotium procuraret curâ, vel solâ recordatione Aloysij, à quo sibi lampadem quasi tradi, non infausto omine gestiebat. Igitur nullo non die lucernas inspiciere,
exina-

exinanitas oleo ellychnioque instruere; fungos & amurcam extergere, diebus feriatis aut prius mundare quam ad vineam egredi, aut citius domum ad concinnandas reuerti. Ac veritus ne hoc quisquam munus (quantò quidem in speciem vilius, tantò apud Deum honorificentius) inuideret sibi, Rectorem summis exorauit, eam sibi prouinciam diutius confirmaret, etiamsi per hiemem incommodissime ab eo administraretur, cuius nempe iam manus, digiti que nimio frigoris appulsu tumefacti atque ambusti, miserationem intuentibus commouebant. Et inerat carni eius tanta mollitudo, vt non aures modò, sed & vultus totius cutem Boreales ei auræ adusserint. Quo viso, Sacerdos aliquis ratus id voluntariâ aliquâ Ioannis asperitate procuratum, Nimiùm, inquit, mi frater, in te met asper ac durus es. Cui contrà Ioannes, Falleris, ait, mi Pater; sed vt ita esse faciamus, facti certè me non puderet, cùm inter Religiosos id genus afflictiones asperitatesque pudori esse non possint. Omnibus perpetuò & *Omnes demissè honorat.* loci & meliorum rerum decus honoremque deferebat; studebatque seu statu, seu sessu, seu incessu, decedere semper vnicuique, non minore obseruantix significatione, quàm si singuli maiores eo fuissent. quod scriptis hisce verbis expressit: *Geram me cum fratribus meis*

K *omni-*

omnibus, ut seruum decet & vile mancipium.

Hinc multis collegarum contubernaliū-
que subortus repente per ora rubor, cum coli
se honore tanto ab eo aspicerent, cuius obser-
uantiam non tam aulicā vrbānitate expref-
sam, quā Religioſæ demiffionis profectam
studio intelligebant. Ille verò etſi eſſet in om-
nibus honorandis prolixus, numquam tamen
per exceſſum effuſus, quemquam, præter Sa-
cerdotes, aut Patris aut Reuerentiæ titulo ap-
pellauit, ſed Fratris, aut Magiſtri, ſi discipli-
nas profiterentur. Abſtinebat verò huiusmo-
di laudationum officijs, quibus gratulari ami-
cis promiſcūè ſolemus aut examine feliciter
ſuperato, aut diſputatione ſubtiliter ſuſceptā,
aut oratione facundè peroratā, alijsque id ge-
nus formulis vrbānitatum. Si quidem aiebat,
vel omnibus ita gratulandum erit, vel ſolum-
modò quibusdam. Si omnibus, quis tum non
peccet frequenter adulatione? ſi tantum qui-
busdam, tum ceteri offendantur neceſſe eſt,
quaſi præteriti per factionem.

Omnes prior ſemper aperiendo capite ſa-
lutabat: quod tam procul omni ſimulatæ vr-
banitatis ſuſpicionem faciebat, vt ex vero bene-
uolentiæ modetiæque ſenſu prodire, omnes
ſentirent. Illud denique dicendum ſupereſt,
quā deditus fuerit pietati, quāque auidus
orationis. Ac quidem res omnis abſolui hoc
verbo

verbo possit, si ritè & in tempore facta à Ioanne fuisse omnia dixero quæ Religionis erant; sed distinctiùs aliquantò ad nonnulla descendendum est.

Ioannes igitur, quæcumq; ad Religionem spiritumque salutaria existimabat, siue visa abs se essent, seu audita, seu lecta, in maximis ducebat bonis: ratus, naturæ scientiarumque ornamenta in homine spiritum non habente, instar nudi gladij esse, in manu hominis furiosi; neque paulò putabat vtiliorem Religiosæ familiæ virum spiritu feruentem, etsi minùs à litteris ingenioque instructum.

De eius studio spiritalium rerum.

Ter quothebdomadis in tergum suum verberibus animaduvertebat, aut plurimum quater. Solemnioribus præterea Festis cilicio corpus exasperabat, sed rariùs, cum id ei ob inualetudinem esset interdictum.

Extra statam Societati Feriæ sextæ inedia, alterum perpetuò ieiunium honori beatæ Virginis, Sabbatinis omnibus diebus adhibebat: quo constat, nihil supra pœnarum asperitatumque modum ab eo fuisse susceptum.

In obuia quaque re corporis sui vexandi afflictandique anfas conquirebat, sedens flectensve nullo vmquam fulcro nitebatur.

Dimidiam quotidie horam piorum librorum lectioni tribuebat, ne momento quidem

Tempus legendis libris sacris

vespertini temporis illi lectioni constituti intermisso. Quòd deficerent eum latera ad trichlinij magnitudinem vocis suæ tenuitate explendam, ne legendi tamen onere eximeretur, vt in Nosocomio domestico super mensam conualescentium de altiore loco legere posset impetrauit. hoc nempe compendij se amplius facere ad lectionem piam dictabat.

Statim à fine Litaniarum, quæ in coetu publico ab omnibus recitantur, in cubiculum se recipiebat, siue secundæ mensæ accubisset, siue ministrasset, vt tantò plus spatij ad vacandum lectioni sacræ obtineret.

Hebdomadariæ relaxationis die, aureolum illum Thomæ Kempensis de Christi imitatione libellum in vineâ per horam voluebat; temporisquæ tantumdem quotidie eidem tribuebat maiorum vacationum ferijs, cum Scholastici nostri à lectionibus Frascatam animi laxandi causâ mittuntur. Quotiescumque cælesti se pabulo refecerat, vniuersum quod meridiem antecedit spatium, legendis SS. Patrum codicibus impendebat; neque vllum hoc esse studiorum dispendium, sed compendio compensari diuinitus, assererat. Tempus quod studijs negotijsquæ supererat, aut sacrorum librorum volutationi aut orando adhibebat.

Para-

Paratissimus erat, quoties rogabatur, pro quocumque orare, aliorumque se precibus inuicem solebat commendare. Tria verò præcipuè impetrari sibi deposcebat, insignem sanctitatem, excellentem eruditionem, firmas corporis vires. Primum quidem absolute; alterum ac tertium, si è maiore Dei gloria foret.

Præ ceteris, perpetua orandi iungendi que se Deo consuetudo, manabat illi iugiter velut è suauissimâ quadam scaturigine amoris ac voluntatis.

Affiduâ præsentia diuinæ dulcedine fruebatur, re nullâ prius factâ, quàm cum Deo pertractatâ. Hinc tanta operum ab eo susceptorum perfectio, ac splendor, quo oculos in se omnium conuertebat. Numquam peregrino orandi meditandi que genere vsus: præscriptam à S. IGNATIO rationem affectu maximo imbibere conabatur accuratissimus scilicet monitorum omnium, legum præceptorum que obseruator, quæ tantus orandi Magister suo Exercitiorum libello docet; nec latum ab his vnguem digressus: probabat que mirè illam meditandi rationem Romæ excusam, quâ Romani nostri Tyrones vtuntur, quæ sibi vtique commodissima, proxima que Ignatianis exercitijs videbatur: & hac ille viâ tantam tam insignem orandi meditan-

randiſque præſtantiam eſt aſſecutus, vt omnibus ſe diceret mentis euagationibus in orando immunem; neque ſentire per id tempus aut aculeatos pulicum morſus, aut moleſtiam infidentium muſcarum. Numquam ſe prius lecto dabat, niſi perlecto prius diſpoſitòque craſtinæ meditationis argumento, quæ deinde prima erat manè euigilantis cogitatio. Vt verò intelligat quilibet, quàm accurately ſe ſtudio ad matutinæ orationis horam compararit (quæ nobis omnibus Societatis lege eſt conſtituta) operæ pretium viſum fuit ea omnia, quæ eò referebat, ad calcem Libri huius ſubiungere, atque ipſis eius verbis exprimere, quò gratius ſit lectori ſtudium, lectu ſanè digniſſimum.

Quid faceret conſurgens lectulo.

Dum communi viueret contubernio, quamprimùm lectulo eripuerat ſeſe, lignæ crucis icunculæ aduolutus, calidiſſimis idemdem ſuſpirijs eam exoſculabatur; interque veſtiendum, ardentioribus etiam peſtus inflammabat affectibus: ac bis fortè accidit, vt Ioannes falſus quiete ſui contubernalis, (quem exiſſe cubiculo crediderat) contentiore inciperet voce breues aliquas Scripturæ ſententiolas vibrare; cuius mox animaduersâ præſentiâ, virgineus ſcilicet pudor deprehenſum perfudit, coëgitque moderari voci. Aliàs quàm citò ſe in pedes erexerat,

geni-

genibus protinus curuatis, dimidiato horæ quadrante, tantâ spiritus dulcedine precabatur, ac si noctem totam orando extraxisset; mox solum terens osculis, mox animum suspirationibus erigens, mox alijs mentem accendens artibus. Subinde surgens è lectulo, Psalmorum versiculos, similesque preces ita suauiter modulabatur, vt nullam contubernali molestiam adferret.

Statam meditationi horam flexis perpetuò peragebat genibus, re nullâ nixus. Prius quàm orandi daretur signum, haud procul eo aberat loco, quo se erat in genua curuaturus, reliquoque commentationis tempore adeò quiescebat, vt ne minimo motu præsentia eius percipi posset, donec paulatim gliscente calore pectoris, locum erumpenti flammæ cum gemitu dare cogeretur; eiusque suspiria plerumque suauissima, subindè adeò erant vehementia, vt contubernali, ad alterius vsque meditationis horam fortè dormienti, expellerent somnum. Sæpè clanculum à sodalibus sub id tempus obseruatus, eo erat ardore vultus, vt non absimilis Seraphino videretur. Solebat imminente meditationis fine arctè admodum sæpiusque osculari imaginem illam MARIÆ infantulum gerentis parieti affixam; deciesque aut duodecies oscula repetebat continenter, magnâ oris

*Matutina
commentatio.*

arridentis hilaritate. Hancque iconem, Ioanne mortuo, cum Collega quidam, sacri instar spolij, vindicasset, etiamnum religiosè adornatam, pro sacris Reliquijs apud se magno pietatis sensu veneratur.

Audito finitæ meditationis signo, statim in pedes se erigebat, breuiterque expenso orationis peractæ cursu, accedens ad mensulam, notabat strictim & commentationis progressum, & proposita facienda, & faciendorum incitamenta: quæ constans diligentia tantum nobis saluberrimarum scriptionum thesaurum morti eius superstitem conseruauit.

*Lumina,
caelestisq;
consolatio-
nes.*

Iam verò illustrat' multa lumina, sublimisq; mysteriorum sensus, abditasq; caelestium rerum cognitiones oratio obtinebat.

Tam liquidis diuinarum consolationum voluptatibus pascebatur, vt planè quiuis intelligeret, diuini eum sinus foueri delicijs, & caelestibus Angelorum Reginae vberibus recreari. Enimuerò subinde eo habitu apparebat, vt Deo plenus esse non obscure videretur.

Et quidem octonis ante mortem mensibus, quodam Sabbatino die (is erat xv. Kal. Ian. anni M. DC. XXI.) tam ingens fuit perfundentis se diuinæ vbertas dulcedinis, consolationumque caelestium vis, vt eam nec dissimulare diutius (quin postridie mihi diceret) neque

neque præterire posset, quin litteris ita consignaret: *Die Sabbati, 18. Decembris, misit mihi Dominus fluium pacis.* vt mirandum non sit, tot Patres Fratresque, qui eum norant, in odorem diuinorum aromatum (quibus ille inter orandum perfundebatur) cucurrisse, lubentissimeque audiuisse tam suauiter narrantem, quanto cor eius Dominus cælestis torrente dulcedinis inundaret.

Sed ille tot diuinitus cumulatus delicijs, tot à Virgine beatissimâ recreatus voluptatibus, subinde, non exiguâ spiritus siccitate aridus, desolatus, omni que mentis consolatione ac luce nudus destituebatur. Non eâ re tamen aut demittebat animum, aut orandi, siue ad virtutem exercendi constantiam remittebat, sed perseuerabat infractus, mentemque sacris concitabat carminibus, feruentibus Deum interpellans clamoribus: *Redde mihi letitiam salutaris tui. Emitte lucem tuam, & veritatem tuam.* Et certè recordor aduertisse me sæpius, optimum Adolescentem assuefactum continuo diuinorum vberum pastu, lacteque, etiamsi acerbissimum haberet diuturnioris huiusmodi ariditatis desertionisque sensum, (vt summâ eius commiseratione commouerer, quoties suum illum statum dolenter mihi explicabat) in maximis tamen hisce siccitatibus summâ sem-

*Ariditas
spiritus, &
mæror.*

*Interna
animi pax.*

per potitum fuisse animi pace, ac tranquillitate, nullo unquam eius voto dissentiente, cum diuinæ voluntatis nutu. Sic enim dicebat: *In desolationibus magnam sensi quietem animi.* Dei prouidentia atque amore ego arbitratus sum euenisse, ut interuallis se Deus illi subduceret, redderetque, ne funditus infirmam debilemque eius constitutionem affiduitate corrumpere. Si ad exeundum ambulandumve inuitaretur nondum perfectâ meditatione, recusabat scilicet, caussatus per plateas non æquè ac domi fluere sibi ex sententiâ orationem.

Hoc illi tempus deliciosissimum erat, quod bis quotannis, triduanę animorum collectioni ante semestrem votorum instaurationem indulgetur, quodque solemniorum vacationum Autumnalibus ferijs, ad facienda spiritualia exercitia ab omnibus applicatur: dicereque consueuerat, per illos se dies locupletare oculos suos, ad emendum panem refectionis spiritualis, in venturas fortè necessitates.

*Vota sæpè
instaurat.*

Bis quotidie, semel manè, iterum vesperi, (quoties item ad sacram Synaxim ibat) mos illi, renouare Religionis vota, verbis formulæ solitæ repetitis.

*Religio &
amor erga
SS. Eucha-
ristia my-
sterium.*

Singulari amore iuxta ac reuerentiâ religionisque augustissimum Eucharistiæ mysterium

rium prosequeretur, ad quam quinquies, sexies, septiesve viseretur per diem, manè vesperaque, eundo & redeundo è Scholâ; egrediendo regrediendoque domum; tempore prioris mensæ, quoties secundæ accumberet; denique post binas quasque horas, quas studijs impenderat continenter, atque aliàs non rarò. Incredibili se diligentia ad sacram Synaxim præparabat. Rogatus à sodali suo, cur nollet villo vacationum die, quantumvis solemnè aut religioso, synaxim instituere; Quia, inquit, cum ambulandum mihi, aut in vineam eundum est, non eam possum animi quiete ac Religione frui, quàm par est tantæ Maiestati. Quare nec rogatus prodibat, cum ijs sibi sacris defungendum erat. Dicebat, quoties Angelico illo cibo reficeretur, experiri se novum quoddam spiritus stabilimentum; cum verò per hebdomadam se abstinuisset, affici quadam fame, quam solo hoc epulo explere posset. Magno sanè suavissimæ huius escæ tenebatur desiderio: ac quoniam Scholasticis nostris eam vesci non licet, nisi Dominicis Festisque diebus; ipse, quoties præterea dies incidisset insigni aliquâ religione eximius, si domi nimirum esset, eius sumendæ copiam impetrabat. Frascare igitur ferijs maiorum vacationum, semel per hebdomadam, solito amplius ad Altaris mysteria ac-

ria ac-

ria accedebat, otio sibi ante meridiem indicto. Si fortè Festi alicuius anniuersarius dies in Dominicum incidisset, tum scilicet dolentis in morem, Hac, inquiebat, hebdomade conuiuij vnus tanti iacturam facimus.

*Apparatus
ad sacram
Synaxim.*

Quot verò excitatis sanctioribus cogitationibus, quot fidei, charitatis, aliarumque virtutum repetitis actibus ad cælestem hanc mensam adiret, scripto quodam ad extremum librum adiuncto constabit, quo omnem suum apparatus, frequentatosque virtutum actus exponit.

*Aedes sacer-
cras obit.*

Quando Festis vacuisque diebus iubebatur exercitandi corporis gratiâ ambulare, vnum semper alterumque Templum destinatò visitabat, inque his, ante omnia, augustissimam Eucharistiam tanto adorabat affectu animique ardore, vt surgentem subinde abeuntemque socium ne aduerteret quidem, donec ab ædis limine redux eum sui admoneret; ita sæpè à sensibus abductum, pendentemque ex Deo, vt neque videret, neque audiret omnino, dum proprio appellatus nomine ad societatem corporis animus quasi foras peregrinatus reuerteretur.

*Amor in
beatissimâ
Virgine.*

Haud dissimili amore (qualis filij esse erga matrem solet) in beatissimam Virginem rapiebatur, quam colebat religione tantâ, vt ad cultum

cultum eius propagandum in hanc lucem esse editus videretur. Id eò de se constare in vulgus lætabatur vt tantò liberiùs de eius passim laudibus, hoc nomine loqui posset, vtpote publicus Virginis præco. Extremâ vitæ suæ vesperâ, cuidam suo commilitoni id fortè interroganti respondit, præsentissimum potissimumque præsidium quo ad Religiosæ vitæ perfectionem adipiscendam erat adnissus, fuisse amorem religionemque aduersus Virginem sanctissimam, quam ingenti fiducia solebat Matrem suam appellare. Hæc sunt scribentis verba: *Patrona sanctitatis, sanitatis & studiorum, tu es mea mater Virgo Maria.* Relaxationis tempore, studebat de eâ inducere sermonem, historijs subinde in colloquium allatis. Dum recentiorum contubernio viueret, sæpiùs in Sacellum ei dedicatum ibat; nec priùs vmquam, nisi eâ in Sacello salutatâ, ad laxandum colloquijs animum accedebat, fructum ei nempe religiosæ recreationis oblaturus. Quod cum semel, à mensâ redux, omisisset, plurimum fortè colloquentium circulo inter adscendendum circumuentus; quamprimùm intermissæ salutationis in mentem venit, è circulo in Sacellum salutabundus abiit, statimque officio functus, eò vnde discesserat, reuertit. Videri possit cum eâ Deiparæ effigie fecisse

fecisse perinde, ac Bernardinus Senensis adolescens cum aliâ Virginis icone, quæ Senis etiamnum in quadam oppidi portâ religiose feruatur. Dicebat nimirum ille, si amauero MARIAM, securus sum salutis, perseverantiæque in arrepto Religionis statu; impetrabo quidquid libuerit à Domino, adeoque omnipotens ero. Neque aliud profectò in schedis Ioannis reperitur frequentius, quàm decreta quædam venerandi & amandi Virginem, eique seruiendi. Addebat, necessarium cuilibet esse, certum aliquem per fugij locum, quò velut in asylum se reciperet, subitis aduersisq̃ue rebus: nullum autem tutiorem esse sinu Plagisq̃ue sanctissimis Christi, & pallio Reginæ cælorum.

Rogatus igitur, quibus aduersus ariditates animi vteretur remediis; respondit: *Orare, occupare me; patientia, sinus & gremium beata Virginis.* Quotidie precariam coronam religione magnâ percurrebat, nunc genibus flexis, nunc stans, aliàs sedens, nonnumquam per aulam patentem obambulans, animo sic in res quas meditabatur defixo, vt à latere prætereuntes, à quibus salutabatur, non aduerteret.

Diuersa Virginis encomia è varijs collegat Scriptoribus, digesseratq̃ue meditationes duodecim in totidem eius virtutes: quarum

rum gratiã corollam pertexebat è tribus orationibus Dominicis, & Angelicis salutationibus duodenis, quam appellabat coronam duodecim stellarum, imponendam Parthenio vertici. Scripserat prætereà nonnulla, quibus opportunè distineri eorum animi possent, qui Virginem, repetitis Angeli salutationibus, honorarent. quæ omnia, cum alijs, extremo huic operi attextentur.

Novies quotidie dicere consueverat: *Beata viscera Mariæ Virginis, quæ portauerunt æterni Patris filium*; memoriæ nouem mensium quibus Christum Virgo vtero gestarat inclusum.

Diebus Festis Domo egressus, ad septena, si poterat, dicata Virgini Tempia supplicabat, plurimisque per diem Religionis in eam officijs defungebatur; illo præ ceteris repetito sæpius proposito Virginis adamandæ. Tempus quo maximè in Deiparæ Matris cultu triumphabat, erat, longiusculum illud vacationum, cum Tusculum in vineam itur, quod ipse vniuersum Religioni suæ in Virginem explicandæ, explendæque, consecrasse videbatur. Pedes egressus vrbe, iam inde ab ipso portæ transitu cum sodalibus itinerantium preces persolvere; tum Deiparæ officium, quod nullo non die recitabat, percurrere, Litanias texere, deinde per viam de eâ apud

apud se cogitare, aut cum alijs loqui; historiis opportunè de eadem insertis, quibus rebus vnicè delectabatur. Tusculi verò, quoties aliorum in cœtu ambulatum prodibat, si quis Sacerdos aderat eruditione vsuque cœlestium rerum clarior, (quales semper interesse aliquos aiebat decere, ad continentiam in officio iuuentutem) depresso Rosariorum, aliarumque Orationum numero, Psalmum aliquem è Mariano officio interpretandum illi proponebat; quo quæstionum genere, rerumque similium argumento, occasionem dabat scilicet extrahendi de MARIÆ sermonis. Tum sapius quoque visebat ad D. Virginis, quam vocant de Grottâ Ferratâ, locum antiquâ Religione inclytum, siue ipsius Virginis causâ, siue Templi prodigiosissimè à sancto Nilo eò loci ædificati, siue in gratiam sacrorum Lipsanorum Nili Monachi Fundatoris, eiusque socij Bartholomæi, quæ in æde Farnesianâ condita, non minore cultu quàm frequentiam spectantur. Si fortè relaxationis tempore in aliquem Virginis amantiorem incidisset, mire hoc lusus certamine delectabatur, vter pluribus decentioribusque titulis Deiparam compellasset; ipse an alter. Ipse sanè pulcherrimos congerabat; ceterisque præ inopiâ silentibus, facundâ celeritate novos copiosissimè multiplicabat;

bat; vt hora priùs quàm copia eum defectura videretur.

Discebat primùm instar Mariani tyronis somnum capere, Rosario circum brachium conuoluto, in morem armillæ militaris, quod extremâ vitâ suspensum gerebat è collo: tantoque de Virginis puritate loquebatur affectu, vt religionem amoremque audientibus aspiraret. Eius, vt iam dictum est, honori Sabbatinum ieiunium consecrabat, eius gratiâ ministeria culinæ obibat, aliamque aliquam corpori afflictionem inferebat. Sabbato natus, Sabbato in Societatem ingressus, Sabbato terræ mandatus est. Admiranda esse dicebat dona gratiæ beneficiaque per Virginem Societati impetrata; quorum abs se collectum numerum omnibus nostris exploratum esse optabat. Obstrinxerat se voti Sacramento, si quos aliquando libros esset editurus, primum ingenij sui partum fore de Immaculatâ conceptione: dicebatque se libri dispositionem iam animo concepisse, quam tenere decreuerat; adeoque huc omnia conferebat quæcumque huius argumenti apud antiquos Patres Scriptoresque alios legendo comperisset. Extremo vitæ anno concepta signataque veluti quadam auctoramenti formulâ, beatissimæ Virgini coram augustissimâ Eucharistiâ se in hæc verba obligauit:

L

ligauit:

ligavit: Ego Ioannes Berchmannus, indignissimus Societatis IESV filius, Tibi Filioque tuo, quem hîc præsentem in Eucharistiâ veneror, polliceor, me perpetuum fore assertorem vindicemque Immaculatæ conceptionis tuæ, nisi diuersè fuerit ab Ecclesiâ definitum.

Ioannes Berchmannus.

Cuius auctoramenti formula cum Illustrissimo Cardinali Bellarmino post Ioannis mortem fuisset indicata, protinus exclamavit: O rem egregiam, mireque adinuentam, sic fidem Virgini obstrinxisse, scripto etiam sacramento! Equidem credo id ei ab ipsâ Virgine instinctum, quæ filium illum suum voluerit à partibus suis stare. Excellentissimam de Immaculatâ conceptione habebat opinionem, neque humilius de eâ loquebatur, quàm sentiebat. Mensæ accubiturus, prius Angelicam salutationem immaculatæ Virgini repetebat quàm mantile explicaret.

Plurima denique id genus adferri possent de eius in Deiparam amore, religione, fideque singulari, cuius illud sanè non vulgare est argumentum. Consueuerat, quoties aut sibi aut alijs exorare aliquid apud Virginem statuisset, conceptis id verbis in schedio excipere, ad hunc ferè modum: Si beatissima Mater hoc mihi impetrauerit, tum ego tribus

IOANNIS BERCHMANNI. 163
bus eam cum labo Rosarijs, aut pares ei
alias preces fundam, aut corpus hac illave
muletabo poenâ; hasque syngraphas iconi
Virginis (cui supplex aduoluebatur) affige-
bat, nec rarò eius deprecatione, quæ petierat,
extorquebat. Scriptum ab eo reperi: *Num-
quam acquiescam, donec obtinuerò amorem te-
nerè erga dulcissimam meam matrem Mariam.*

Eadem in Deiparam pias animam eius Religio er-
ga alios
Calites.
inflammavit ad amandum venerandum-
que sanctissimam Matrem eius Annam, Vir-
ginisque Sponsam, ac Pueri Dei fidissimum
custodem Iosephum: cuius ille cum plurima
in clientes suos beneficia varijs è libris colle-
gisset, affirmabat quoque, nullâ se vñquam
acceptâ repulsâ irritum petita benevolentia
discessisse, ex quo in eius se dederat cliente-
lam. Plures Cælitum alios adsciuerat sibi in
aduocationem, in primis Custodem Ange-
lum, Ioannem Euangelistam, & Ignatium
ac Xauerium, tum nondum auctoritate
Pontificiâ in album Indigetum relatos, bea-
tosque Aloysium & Stanislaum.

Horum singulis singulos per hebdoma-
dam dies consecrabat, quibus certa honori
cuiusque obsequia dedicabat, eorum com-
mendatione representans apud Deum actio-
nes omnes suas; quod ex scriptis illius intelli-
gitur.

Hos inter Patronos, teneriore quodam sensu atque amore complectebatur Aloysium Gonzagam, suum utpote Religionis vinculo fratrem, in quo fiduciam liberius collocabat. Numquam in Ædem sacram veniebat adoraturus SS. Eucharistiam, quin deinde ad B. Aloysij sacellum (in quo sacra eius Lipsana condita sunt) venerabundus adiret. Compendio contractam Vitam eius uniuersam, adiunctis virtutibus prodigijsque rite approbatis, circumferebat, eiusque honori multas afflictuunculas & religionis actus dedicabat. Reperio in schedis, xxv. Maij anni M. DC. XXI. oblatas ab eo centum exercitationes humilitatis Deo, in Aloysij honorem; quodque illustrioris est generis, studio contendebat se eius reddere quam simillimum, vitæ virtutumque expressione. Et certe ea fuit plurimorum quæ sæcularium quæ Religiosorum opinio, fuisse eum imaginem quamdam B. Aloysij, eoque viso, alterum visum Aloysium existimasse. Quo die sacra huius Reliquiæ è Sacello Virginis in nouum sacrumque illi Sacellum illatæ sunt xvii. Kalendar. Iulias anno M. DC. XX. dum in ordines tributi Patres Fratresque supplicantium more per Templum incederent, eaque in pompâ Ioanni fors obtigisset gestandi candelabri; Pater Iacobus Crucius Assistens Italiæ, in
aurem

IOANNIS BERCHMANNI. 165
aurem P. Theodoro Busco Assistenti Ger-
maniae hæc verba insufurrauit: Ille videtur
mihi alter quidam esse Aloysius. Nec iniuriã
ita iudicasse videbitur, æstimanti ea quæ huc
vsque dicta sunt, quæq; deinceps referentur.
Ibat felicissimus Adolescens de virtute in
virtutem, perfectionisq; indies magna ha-
bebat incrementa, Domino prouidente, qui
breuï illum è terris eripere destinarat. Nam
cùm Superiore anno M. DC. XX. Ioannes po-
tissimùm ad insignis cuiusdam demissionis
virtutem, suiq; perfectissimam cognitio-
nem incubisset; iam vltimo vitæ suæ anno,
qui erat millesimus sexcentessimus vigesimus
primus, frontem chartæ cuiusdam, quam
rebus suis interioribus adnotandis aptauerat,
inscripsit his verbis: *Dixi, Nunc cœpi.* virtus-
que cui animum atque oculos adiecerat, cu-
ius etiam adeptionem singulari examine
persequebatur, fuit Charitas & Lætitia spiri-
tualis: paginæ eius omnes his verbis sunt re-
fertæ, *Charitas, Charitas; & Viuere in dies &*
in horas, quæ duo scilicet coniungebat, ex-
pertus, diuini amoris mercedem esse flam-
mam illam pectoris, quâ vitæ longioris obli-
tus, iam viuebat in horas ac dies, præstò sem-
per diuinæ voluntati, immensis tamen amo-
ris facibus adhelans ad boni illius infiniti
beatissimam possessionem.

P. Famiano
Seradâ.

Fortè per id tempus cum graui aliquo Patre egressus ad visendam Ædem cui nomen à Mariâ Maiore, per viam, dum redirent, ingressi in sermonem de animi tranquillitate, quâ Religiosi plerumque extremum obeunt diem, dum Pater plura adferens exempla eorum quos Romano in Collegio vitâ mortêque consentaneos placidissimè viderat demigrare, adderetque tandem illud, *Deum ora mi frater, vt moriatur anima mea morte Iustorum*; Ioannes repente conuerso ad eum vultu, modestè iuxta ac seriò, *Rectè quidem*, inquit, *mi Pater, sed primùm dicamus necesse est, Viuat anima mea vitâ Iustorum; vt dicere deinde valeamus, Moriatur anima mea morte Iustorum*. Pater sibi verbâ replicari sentiens à Iuene modesto, diligentissimoque Maiorum obseruatore, non minore affectus est pœnitentiæ sensu, quàm veneratione sanctæ bonitatis, quâ videbat sapientissimum Adolescentem præsidio innocentis vitæ, conniti ad tranquillum beatæ mortis portum.

Vno ante supremum diem mense, inter relaxandum animum colloquens cum Patre quodam, haud obscure illi indicauit quanto afficeretur caducarum rerum tædio, præsentisq; vitæ fatietate. Affirmabat nempe, si Deo visum fuisset in alteram se vitam euocare, nullo se discedendi mœrore fuisse abiturum.

Aper-

Apertius aliquantò, paucis post diebus, agens cum quodam Collegij Professore, qui luteretur eius consuetudine utebatur, captus utilitate sermonum, vitæque eius probatissimæ exemplo; ei insinuabat, quàm incenso mortis desiderio, ad iungendum se arctius Deo, inflammari experiretur. Cumque inuicem ille interrogaret fidenter, an sic rationes omnes suas in Religione haberet comparatas, ut mortem non reformidaret; respondit ei in hunc modum Ioannes: Si meæ quidem optioni relinqueretur, eas mihi condiciones ferre quas ipse cuperem; eligerem primùm abdere me dies aliquot in piorum Exercitiorum quietem, quod etiam si non concederetur, attamen morerer perlubenter.

Viuebat extremis hisce diebus instar hominis à sensibus abstracti, forisque peregrinantis, corpore quidem inter mortales, sed animo in cælum abducto. Atque ut Deus eum iam sibi vindicare decreuerat, ita blandè feruentibus cælestium amorum desideriorumque affectibus præparabat. Audisses non rarò suauia illa Sponsæ & Apostoli verba voce animoque usurpantem, *Cupio dissolui*; & *Amore langueo*. quod tamen omninò flagitare non audebat, ignarus an ex Dei id esset voluntate, maioreque gloriâ diuinæ Maiestatis, nec ne.

Placuit tandem clementissimo Numini tam sanctis annuere desiderijs, simulq; quid illi futurū breuī esset clariūs indicare. Siquidem pridie Kalendas Augustas (qui Festus est S. IGNATIO Fundatori nostro dies) cū in Collegio Romano singulis sortitō tribueretur icuncula futuri per sequentem Augustum Præsidis sui tutelaris; exijt Ioanni fors, hūc Seruatoris apud Mariam verbis sub icone scripta: *Videte, vigilate, & orate, nescitis enim quando tempus sit.* Haud surdis auribus id monitum sagacissimus Iuuenis excepit certissimi instar indicij diuinitus sibi facti, de Dei se breuī euocaturi voluntate. Nec temperauit lætitiæ suæ, quin protinus aperiret suo Philosophiæ Professori, alijsq; nonnullis, quos certior mox confirmauit euentus, cū quinque post dies æger, octauo deinde est extinctus, vt deinde intelligetur. Indicandum hūc quasi per transfennam duxi, Ioannem tum fuisse natum annos XXII. de quibus vix integros quinque egerat in Societate. Iam vitæ telam ordienti, præcisa abruptaque prius vita est, quàm ad stabilimentum peruenisset ætatis, iuueni propior quàm viro. Vixdum primas Religiosi tyronis lineas adumbrando, rudem aliquam communis vitæ obseruantiaque imaginem inchoauerat. Si verò telæ inceptæ specimen egregium adeò admirandumque

P. Frãncisco
Piccolomi-
ni.

IOANNIS BERCHMANNI. 169
dumque visum fuit; qualem futuram fuisse
merito augurabimur, quam ille exorsam sta-
mine, tramaque sua pertexere atque elabo-
rare potuisset? Si prima adumbratae figurae
lineamenta adeo arridebant; quam non spi-
rasset vitam, coloribus ab eo viuis absoluta
imago? Si oculos rapiebat rudis festinatae sta-
tuae formatio; quantum conciliaffet stuporis
simulacrum per longam artem perpolitum?
Tamen tam angustis temporum spatijs hoc
ille nobis opus tam perfecte elaboratum reli-
quit, ut habeat quilibet nostrum quod meri-
to ab eo se discere atque imitari fateatur,
Deum vero summis debeat laudibus cele-
brare.

L 5 PARS